

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P569

[Total No. of Pages : 2

[5415]Ext.-101

F.Y.B.Com. (For External)
COMPULSORY ENGLISH
(2013 Pattern)

Textbook : A Pathway to Success

Edited by : Ashok Chaskar

Anand Kulkarni

Vijay Madge

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Attempt any one from (A) and one from (B) in about 150 words each. [20]

- A) i) What does C.V. Raman say about the issue of soil erosion?
ii) How does Kalam describe his achievements as a scientist as an act of God?
- B) i) How does Herman Wouk describe the adverse effect of advertising on the mind and life of the young?
ii) Comment on Datta's efforts to repair the damage that had occurred while making frame.

Q2) Attempt any one from (A) and one from (B) in about 150 words each. [20]

- A) i) Elaborate Ivan Dimitritch's dreams of the possibility of winning the lottery.
ii) What is the present condition of the harp according to Henry Derozio?
- B) i) Comment on the main ideas discussed in the poem 'Money-Madness'?
ii) You have invited your new friend for a dinner in your home. Introduce him/her to your family member's and vice - versa. Write a dialogue in ten lines.

P.T.O

Q3) Attempt any one from (A) and one from (B) in about 150 words each. [20]

- A) i) Explain how Indra Nooyi has brought vital and dramatic changes to the policies of the company she heads.
- ii) How does N.R. Narayan Murthy comment on the aspects of bureaucracy in India?
- B) i) How does R.K. Narayan describe the situation regarding English in India?
- ii) Comment on the significance of the title of the essay 'The Need for Excellence'.

Q4) Attempt any one from (A) and one from (B) in about 150 words each. [20]

- A) i) How does the writer describe the relation between Kamala and Gopalam in the story 'The Woodrose'?
- ii) Explain Rakesh's devotion to his father in 'A Devoted son'.
- B) i) Describe the main idea in 'Stopping by Woods on a Snowy Evening' as expressed by the poet.
- ii) What is the central idea of the poem 'The Soul's Prayer'.

Q5) A) Attempt any one of the following in about 150 words. [10]

- i) Write a letter to your cousin congratulating him/her for getting new job.
- ii) Prepare a brief newspaper report of two short paragraphs on the following headline:
'Digital India Programme'

B) Attempt any one of the following in about 150 words. [10]

- i) There is a vacancy in JSBM College of Commerce, Nashik for the post of Finance Officer. Write your resume for the post.
- ii) Write an e-mail letter to the Director, Student Development Section, Savitribai Phule Pune University at the e-mail address - director@studentdevelopment.com enquiring him/her about the Earn and Learn Scheme.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P880

[Total No. of Pages : 7

[5415]Ext.-102

F.Y. B. Com. (For External)
FINANCIAL ACCOUNTING
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the blanks (any 7) : [7]

- i) The basic objective of amalgamation is to maximise _____
(Loss, Profit, Wealth)
- ii) Reserve fund is distributed among the partners in their _____ ratio.
(Profit, Capital, Equal)
- iii) Landlord is also known as _____
(Lessee, Lessor, Tenant)
- iv) If the number of partners in a firm falls below two, the firm stands _____
(Dissolved, Instable, Insolvent)
- v) Manual Accounting increases unnecessary _____ of work.
(Duplication, Worries, Tension)
- vi) Minimum Rent is also called as _____ Rent
(Variable, Semi-variable, Fixed)
- vii) Hire purchase price is payable in _____
(Instalments, Yearly, Gradually)
- viii) AS-I is associated with _____
(Disclosure of Accounting policies, depreciation, valuation of Inventory)
- ix) In Tally ERP 9, F9 is meant for _____ voucher.
(Receipt, Payment, Purchase)

P.T.O.

B) State whether the following statements are true or false (any 7): [7]

- i) On amalgamation of partnership firms, revaluation of assets and liabilities are recorded to profit and loss Adjustment Account.
- ii) A partner is solvent who is unable to meet his financial obligations.
- iii) Under departmental accounts, legal charges are to be debited to Profit and Loss Account.
- iv) Computerised Accounting is an economical and time saving.
- v) Royalty payable on turnover basis is debited to Trading Account.
- vi) Under Hire Purchase system, the asset account should not be debited with more than cash price of asset.
- vii) On dissolution the loss on realisation is derived at only after all assets are realised and liabilities discharged.
- viii) As-9 deals with contingencies and events occurring after the Balance Sheet date.
- ix) Non-cash vouchers reflect transactions in which money is immediately paid or received.

C) Write short notes (any two) [16]

- i) Difference between Hire purchase and Instalment system
- ii) Importance and scope of accounting standards.
- iii) Objectives of Amalgamation of Partnership firms
- iv) Royalty and minimum Rent

- Q2)** Anand, Bhaskar & Chetan were in partnership sharing profit and losses in the ratio of 3 :2 : 1. The firm was dissolved on 31-12-2017 when their balance sheet was as follows: [20]

Balance Sheet as on 31st December, 2017

Liabilities	Amount	Assets	Amount
Capitals		Plant & Machinery	2,00,000
Anand	2,62,000	Land & Building	2,00,000
Bhaskar	1,28,000	Debtors	1,20,000
Chetan	22,000	Stock	60,000
General Reserve	36,000	Cash	20,000
Creditors	1,52,000		
	6,00,000		6,00,000

There was a contingent liability in respect of a bill for Rs. 20,000 due on 30th April 2018 under discount. It was agreed that the net realisation should be distributed in their due order at the end of each Calendar month but as safely as possible. The realisation of assets and expenses incurred were as under

Date 2018	Amount Realised (Rs.)	Expenses (Rs.)
January	2,23,000	7,000
February	1,83,000	3,000
March	64,000	4,000
April	78,000	2,000

The acceptor of the bill met the bill on due date. Mr. Chetan became insolvent & could contribute nothing from his private estate.

Prepare statement of distribution of cash among partners as per Maximum Loss Method. Apply Garner Vs. Murray rule at each stage of distribution.

OR

Meghraj, Ganesh and Sachin were partners in a firm sharing profits and losses in the ratio of 1/2, 3/8 and 1/8 respectively. Their Balance sheet as on 31/3/2018 was as follows. [20]

Balance Sheet as on 31st March, 2018

Liabilities	Amount	Assets	Amount
Capitals	1,76,000	Land	72,000
Meghraj 72,000		Machinery	48,000
Ganesh 54,000		Debtors	60,000
Sachin (+) 50,000		Stock in Trade	52,000
Reserve	16,000	Cash	8,000
Creditors	48,000		
	2,40,000		2,40,000

M/s Meghraj, Ganesh and Sachin decided to sell their business on the above date to D Ltd. The lump sum amount of purchase consideration was fixed up at Rs. 2,52,000 for the purchase of assets and liabilities of the firm at the valuation mentioned below;

Assets and Liabilities	Rs.
Land	88,000
Machinery	44,000
Debtors	56,000
Stock	48,000
Goodwill	16,000
Liabilities	Nil

The purchase price of land and machinery was paid by D Ltd. in its Equity Shares of Rs. 10 each for Rs. 1,32,000. Debtors and Goodwill was paid for in its 6% Debentures for Rs. 72,000 and the purchase price of stock was paid for in cash of Rs. 48,000. The creditors were paid off at a discount of 2.5% and the expenses of conversion amounted to Rs. 2,000. 6% Debentures of D Ltd. were realised by the firm at par value.

Prepare necessary ledger accounts to close the books of firm and Balance Sheet of D Ltd. as on 1st April, 2018

Q3) A) A and B were partners sharing profits and losses in the ratio of 3:2 and C and D were partners sharing profits and losses equally. Following were their Balance Sheet as on 31st March, 2018 [10]

Balance Sheet as on 31st March, 2018

Liabilities	A&B (Rs.)	C&D (Rs.)	Assets	A&B (Rs.)	C&D (Rs.)
Creditors	20,000	30,000	Machinery	40,000	54,000
Bills Payable	8,000	10,000	Furniture	24,000	18,000
Ms. B's Loan	20,000	--	Stock	40,000	48,000
Ms. D's Loan	--	20,000	Debtors	38,000	34,000
Outstanding Salary	4,000	3,000	Fixtures	3,200	2,400
Capital Accounts	--	--	Cash	6,800	6,600
A	60,000	--			
B	40,000	--			
C	--	50,000			
D	--	50,000			
	1,52,000	1,63,000		1,52,000	1,63,000

The two firms amalgamated on the following terms:

- Mr. agreed to pay Ms. B's Loan and Mr. D agreed to pay Ms. D's loan
- Outstanding salary was paid in full by the respective firms.
- Creditors of both the firms were taken by new firm at a discount of 5%
- Machinery is subject to 5% depreciation of both firms.
- Furniture of C&D was sold in the market for Rs. 16,000 and Furniture of A&B was not taken over by the new firm.
- Fixtures were not taken over by the new firm
- Stock of A&B was valued at Rs. 44,200 and stock of C&D was valued at Rs. 42,000

Prepare Revaluation account and partners Capital Account in the books of both firms.

- B) X Ltd. took a mine on lease from the landlord Y Ltd. for a period of 10 years beginning from 1-1-2014. The terms of leases are as follows; [20]
- To pay a minimum rent of Rs. 32,000 p.a.
  - Each year's excess of minimum rent over actual royalties can be recovered during the next two years.
  - In any year due to accident or strike, the actual royalties is less than minimum rent, it is to be reduced by 25% for that year.
  - Royalty is to be calculated at Rs. 0.75 per ton.

The coals raised in the first four years are as follows:

Year	Output(tonnes)
2014	24,000
2015	32,000
2016	56,000
2017	40,000 (strike for three months)

Pass necessary journal entries in the books of X Ltd.

- Q4)** From the following Trial Balance of Suvarna Departmental Stores, Surat prepares Departmental Trading Account and profit and loss account for the year ended 31st March, 2018. [20]

Trial Balance as on 31st March 2018

Particulars	Debit (Rs.)	Credit (Rs.)
Stock on 1-4-2017		
Dept. X	6,000	
Dept. Y	4,800	
Purchases		
Dept. X	11,200	
Dept. Y	9,600	
Sales		
Dept. X		24,000
Dept. Y		20,000
Rent, Rates and Taxes	3,600	
Wages		
Dept. X	3,000	
Dept. Y	1,000	
Sundry Expenses	1,200	

Salaries	1,200	
Lighting	720	
Discount Allowed	880	
Discount Received		520
Advertising	1,440	
Carriage Inward	840	
Furniture	1,600	
Plant and Machinery	8,000	
Sundry Debtors	2,400	
Sundry Creditors		6,400
Capital		12,760
Drawings	1,600	
Cash at Bank	4,000	
Cash in Hand	600	
Total	63,680	63,680

The following additional information is available:

- i. Depts. transferred goods costing Rs. 160 to Dept. Y.
- ii. Rent, Rates and Taxes, Sundry Expenses, Lighting, Salaries and Carriage Inwards to be apportioned, 2/3 to Dept. X and 1/3 to Dept. Y.
- iii. Advertising to be apportioned equally.
- iv. Discounts allowed and received are apportioned on the basis of departmental sales and purchase (excluding transfers)
- v. Depreciation @10% p.a. on Furniture and Plant and Machinery is to be charged $\frac{3}{4}$ to Dept. X and $\frac{1}{4}$ to Dept. Y
- vi. Stock as on 31/3/2018: Dept. X-Rs. 6,600 and Dept. Y-Rs.4,800

OR

Akash Ltd. Ahmedabad purchased heavy machinery from Bharat Ltd. Mumbai on Hire Purchase System on 1-1-2015, paying Rs 10,000 on signing the contract and agreed to pay the remaining balance in three installments of Rs 20,000 each payable annually on 31st December, with a cash price of the machinery at Rs 60,000. Bharat Ltd. charged interest @ 10% p.a. Akash Ltd writes off 10% p.a. every year on cash price of Machinery on straight Line Method.

You are required to pass the necessary journal entries in the Books of Akash Traders, Ahmadabad and also Prepare Machinery A/c and Bharat Ltd A/c. [20]

Total No. of Questions : 8]

SEAT No. :

P570

[Total No. of Pages : 2

[5415]Ext.-103

F.Y. B.Com. (For External)
Business Economics (Micro)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 is compulsory.*
- 2) *Attempt any five from question no. 2 to 8.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) What is Business Economics? Explain the nature and scope of Business Economics. [20]

Q2) What is Elasticity of Demand. Explain the Types of Elasticity of Demand. [16]

Q3) Explain the Internal and External Economics of large scale production. [16]

Q4) What is perfect competition? Explain the price determination under perfect competition. [16]

Q5) Explain in detail marginal productivity theory of distribution. [16]

Q6) Answer in Brief : [16]

- a) Explain the concept of Total, Average and Marginal revenue.
- b) Explain the types of costs.

Q7) Explain the Lonable fund theory of Interest. [16]

Q8) Write short notes : [16]

- a) Backward sloping supply curve
- b) Characteristics of Indifference Curve

P.T.O

Total No. of Questions : 8]

P570

[5415]Ext.-103
F.Y. B.Com. (For External)
Business Economics (Micro)
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :**
- 1) प्रश्न पहिला अनिवार्य आहे.
  - 2) प्रश्न क्रमांक 2 ते 8 यापैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
  - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
  - 4) आवश्यकता असेल तेथे सुबक आकृत्या काढा.
  - 5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.
-

- प्रश्न 1)** व्यावसायिक अर्थशास्त्र म्हणजे काय ? व्यावसायिक अर्थशास्त्राचे स्वरूप आणि व्यासी स्पष्ट करा. [20]
- प्रश्न 2)** मागणीची लवचिकता म्हणजे काय ? मागणीच्या लवचिकतेचे प्रकार स्पष्ट करा. [16]
- प्रश्न 3)** मोठ्या प्रमाणावरील उत्पादनाच्या अंतर्गत व बाह्य बचती स्पष्ट करा. [16]
- प्रश्न 4)** पूर्ण स्पर्धा म्हणजे काय ? पूर्ण स्पर्धेतील किंमत निर्धारण स्पष्ट करा. [16]
- प्रश्न 5)** विभाजनाचा सिमांत उत्पादकता सिध्दांत सविस्तर स्पष्ट करा. [16]
- प्रश्न 6)** थोडक्यात उत्तरे लिहा.
- अ) एकूण प्रासी, सरासरी प्रासी आणि सिमांत प्रासीच्या संकल्पना स्पष्ट करा.
  - ब) खर्चाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 7)** व्याजाचा क्रियोग्य निधी सिध्दांत स्पष्ट करा. [16]
- प्रश्न 8)** टिपा लिहा :
- अ) श्रमाचा पाठीमागे वळणारा पुरवठा वक्र.
  - ब) समवृत्ती वक्राची वैशिष्ट्ये.

४३४३४३४३

[5415]Ext.-104**F.Y. B.Com (For External)**

**BUSINESS MATHEMATICS AND STATISTICS
(2013 Pattern)**

*Time : 3 Hours]**[Max. Marks : 100**Instructions to the candidates:-*

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of statistical tables and calculator is allowed.
- 4) Both the sections should be written in same answer book.

SECTION - I

- Q1) A)** Answer the following multiple choice questions by selecting correct options from the given option (Any four) [4]
- a) The LCM of 12 and 15 is _____.
 i) 20   ii) 40   iii) 60   iv) None of the above
  - b) The H.C.F. of two prime number is _____.
 i) Addition of that two numbers
 ii) Subtraction of that two numbers
 iii) Product of that two numbers
 iv) None of the above
  - c) If $3^x = 3^2 \times 3^3$ then $X^2 =$ _____.
 i) 6   ii) 3   iii) 25   iv) 2
  - d) The value of $3^{15} \div 3^{16}$ is _____.
 i) 1   ii) -1   iii) $1/3$ iv) $-1/3$
  - e) 28% of _____ is 150.
 i) 72   ii) 125   iii) 150   iv) None of the above
  - f) $15:27 :: X:45$ then the value of X is _____.
 i) 25   ii) 30   iii) 35   iv) 40

B) Answer the following multiple choice questions by selecting correct options from the given option. (Any three) [6]

- a) The value of $\frac{1}{7} - \frac{1}{49} + \frac{1}{98}$ is
 i) $\frac{13}{98}$ ii) $\frac{17}{98}$ iii) $\frac{15}{98}$ iv) None of the above
- b) If $(\frac{a}{b})^{5x+3} = (\frac{b}{a})^{7x-4}$ then the value of $x = \underline{\hspace{2cm}}$.
 i) 1/12 ii) 1/24 iii) 1/25 iv) None of the above
- c) Population of a city in a specific year was 80,000. There was rise of 10% for each of the next 3 years. The population at the end of 3 years is $\underline{\hspace{2cm}}$.
 i) 1,10,400 ii) 12,509 iii) 1,06,480 iv) None of the above
- d) A salesman gets 5% commission in his sales. If he gets a commission of Rs. 870 in a month. Then the salesman sales in that month is :
 i) 17,400 ii) 17,600 iii) 17,800 iv) None of the above

Q2) Attempt any two of the following. [10]

- a) Explain the term Stock Exchange.
 b) What sum will amount to Rs. 43,200 for 3 years at 12% p.a. Compound interest?.
 c) What is the EMI of a loan of Rs. 1,00,000 is repaid in 5 years. If the rate of interest is 10% p.a. on the outstanding amount at the beginning of each year?

Q3) Attempt any four of the following : [20]

- a) What is Statistics? Explain the limitations of Statistics.
 b) What are the requirements of good measure of Central Tendency?
 c) Calculate the median for the following grouped frequency distribution.

Marks	Below 20	20-40	40-60	60-80	Above 80
No.of Students	18	26	10	4	2

- d) Following is the frequency distribution of number of students according to the marks scored in a certain examinations.

Marks	Below 9	10-19	20-29	30-39	Above 40
No. of Students	5	8	12	15	6

Answer the following questions :

- i) State the type of classification
  - ii) State the open end classes
  - iii) Class-width of third class
  - iv) Class-boundaries of second class
  - v) Number of students having marks greater than 40
- e) From the following frequency distribution find the mode graphically.

Class	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60
Frequency	7	8	10	8	6	3

- f) Calculate mean and median for the following data.

112, 100, 108, 100, 60, 110, 90

SECTION - II

Q4) Attempt any three of the following [15]

- a) Mr. Maruti sold a car to Kishor at 15% profit. Mr. Kishor sold the car to Mr. Ganesh at 10% less for Rs.43,700. Find the price at which Mr. Maruti has purchased the car?
- b) A commission agent gets 12% commission upto a sale of Rs.35,000/- and 15% on the sales exceeding Rs.35,000/. In a month, his sales are Rs.75,000/. Find his commission?
- c) Explain the terms :
  - i) Cash Discount
  - ii) Trade Discount

- d) Solve the following Linear Programming Problem (L.P.P.) by graphical method.

Maximise $Z=3X+5Y$

Subject to conditions

$$X+Y \leq 12$$

$$3X+2Y \leq 6$$

$$X, Y \geq 0$$

- e) Explain the term.

- i) Feasible region
- ii) Unbounded Solution

Q5) Attempt any three of the following.

[15]

- a) Explain commission and brokerage
- b) Explain Cash Discount and Trade Discount.
- c) A washing machine costing Rs. 18,000/ was sold for Rs. 15,400/ after two years. Find the percentage of loss?
- d) A and B are two types of fertilizers available at Rs.30 per Kg and Rs.50 per Kg respectively. Fertilizer A contains 20 units of potash, 10 units of nitrogen and 40 units of phosphorous. Fertilizer B contains 15 unit if potash, 20 units of nitrogen and 10 units of phosphorous. The requirements of potash, nitrogen and phosphorous is atleast 1800, 1700, 1600 units. Formulate the above problem as LPP in order to minimize the purchasing cost.
- e) Which is the better investment, 12% at Rs. 108 and 10% at Rs. 120?

Q6) Attempt any four of the following: [20]

- What is Index Number? Explain problems in cost of Living Index Number.
- Calculate Standard Deviation for the following data:
12,18,15,2,16
- State the properties of regression coefficients.
- Ranks obtained by eight students in statistics and Accountancy are given Below:

Candidate No	1	2	3	4	5	6	7	8
Ranks in Statistics	5	6	4	3	2	1	7	8
Ranks in Accountancy	6	2	1	4	3	5	8	7

Calculate spearman Rank Correlation coefficient.

- Find combined standard deviation from the following data:

Workers	Number	Average Salary	Standard Deviation
Male	80	1520	6
Female	20	1420	5

- Calculate Fishers Price Index Number from the information given below:

Commodity	Base Year		Current Year	
	Price	Quantity	Price	Quantity
A	18	2	24	25
B	12	30	19	15
C	20	15	30	15
D	10	30	19	25

Q7) Attempt any one of the following: [10]

- Calculate Karl Pearson's Correlation Coefficient for the following data:

Price	14	16	20	21	24	15	18
Demand	20	25	22	24	19	18	13

- i) Given: $\bar{X} = 80$, $\bar{Y} = 50$, $\sigma_x = 15$, $\sigma_y = 10$ and $r = -0.4$

Find the line of regression of X on Y. Also estimate X when Y = 60

- ii) Draw less than ogive curve from the following data.

Marks	0-20	20-40	40-60	60-80	80-100
No. of students	5	13	20	18	10

Total No. of Questions : 8]

SEAT No. :

P572

[Total No. of Pages : 5

[5415]Ext.-105

F.Y. B.Com. (For External)

COMPUTER CONCEPTS AND APPLICATIONS

**Computer Fundamental
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 is compulsory.*
- 2) *Solve any five questions from Q. No. 2 to Q. No. 8.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any four of the following. [4 × 5 = 20]

- a) Explain Generations of Computers.
- b) What are the advantages and disadvantages of Internet.
- c) Explain the term :
  - i) Recyle Bin
  - ii) The Search
- d) Explain Wide Area Network (WAN)
- e) What are the Stand alone tags in HTML.
- f) Write note on Web Design

Q2) Attempt any four of the following. [4 × 4 = 16]

- a) Explain the importance of Networking.
- b) Differentiate between RAM and ROM
- c) What are the objectives of Operating system?
- d) Explain functions of E-commerce
- e) Explain Sequential file organization
- f) How Electronic Data Interchange Process Works?

Q3) Attempt any four of the following [4 × 4 = 16]

- a) What are the attributes of <Image> Tag.
- b) Explain advantages and disadvantages of EPS (Electronic Payment System)
- c) Explain Local Area Network (LAN).
- d) What are the Input Devices? Explain any one.
- e) Explain term :
  - i) Software
  - ii) Hardware
- f) What are the different computer applications in Commerce field?

P.T.O

Q4) Attempt any four of the following: [4 × 4 = 16]

- a) What are the types of E-commerce?
- b) Explain web client
- c) Write note on digital certificates.
- d) What are the uses of MS-Excel?
- e) Explain Block diagram of computer system.
- f) Define Topology. Explain any two types of Topology.

Q5) Attempt any four of the following : [4 × 4 = 16]

- a) What are the uses of EFT (Electronic Fund Transfer)
- b) Explain Dynamic web page.
- c) Write note on paint.
- d) Explain Hard Disk
- e) Write note on Web Design pyramid.
- f) What are the types of Internet security?

Q6) Attempt any four of the following : [4 × 4 = 16]

- a) Explain Dot matrix printer.
- b) What are the uses of computer in insurance and stock - broking?
- c) What is cut & copy command in MS-Word?
- d) Explain frame-work of E-commerce.
- e) What are the Need of Computer Network?
- f) Write note on animation effect

Q7) Attempt any four of the following [4 × 4 = 16]

- a) What are the advantages and disadvantages of computer?
- b) Explain features of notepad.
- c) Explain Search Engine
- d) What are the steps to create E-mail?
- e) Explain working of financial EDI.
- f) How to create HTML document?

Q8) Attempt any four of the following : [4 × 4 = 16]

- a) Explain the term
  - i) Page Size
  - ii) Page Type
- b) What are the Ethical issues in internet security?
- c) Explain HTML ordered List.
- d) Write note on electronic cheque.
- e) What are the Browser's main component?
- f) Explain use of Antivirus software.

Total No. of Questions : 8]

P572

[5415]Ext.-105

F.Y. B.Com. (For External)

COMPUTER CONCEPTS AND APPLICATIONS
(Computer Fundamental)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य.
2) प्रश्न क्रमांक 2 ते 8 मधील कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्रश्न 1) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :

[4 × 5 = 20]

- अ) Computer (संगणकाचे) Generations स्पष्ट करा.
- ब) Internet चे फायदे व तोटे कोणते आहेत ते सांगा ?
- क) i) Recycle Bin
ii) The Search ह्या संज्ञा स्पष्ट करा.
- ड) WAN (Wide Area Network) स्पष्ट करा.
- इ) HTML मधील Stand alone tags लिहा.
- फ) Web Design वर टिप लिहा.

प्रश्न 2) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :

[4 × 4 = 16]

- अ) Networking चे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) RAM व ROM मधील फरक स्पष्ट करा.
- क) Operating system ची उद्दिष्ट्ये काय आहेत ते लिहा ?
- ड) E-commerce चे कार्य स्पष्ट करा.
- इ) Sequential file organization स्पष्ट करा.
- फ) Electronic data Interchange process चे कार्य कश्या प्रकारे होते ते सांगा ?

प्रश्न 3) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा : [4 × 4 = 16]

- अ) <Image> Tag चे attribute काय आहेत ?
- ब) EPS (Electronic Payment System) चे फायदे व तोटे लिहा.
- क) Local Area Network (LAN) स्पष्ट करा.
- ड) Input Devices काय आहेत ते सांगून एक Input Device स्पष्ट करा.
- इ) i) Software
ii) Hardware ह्या संज्ञा स्पष्ट करा.
- फ) Commerce field मधील Computer चे applications काय आहेत ते सांगा ?

प्रश्न 4) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा : [4 × 4 = 16]

- अ) E-commerce चे प्रकार काय आहेत ?
- ब) Web client स्पष्ट करा.
- क) Digital certificates वर टिप लिहा.
- ड) MS-Excel चे उपयोग काय आहेत ?
- इ) Computer ची Block - diagram स्पष्ट करा.
- फ) Topology ही संज्ञा लिहा व Topology चे दोन प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा : [4 × 4 = 16]

- अ) EFT (Electronic Fund Transfer) चे उपयोग काय आहेत ?
- ब) Dynamic web page स्पष्ट करा.
- क) Paint वर टिप लिहा.
- ड) Hard Disk स्पष्ट करा.
- इ) Web Design Pyramid वर टिप लिहा.
- फ) Internet security चे प्रकार काय आहेत ?

प्रश्न 6) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा: [4 × 4 = 16]

- अ) Dot matrix printer स्पष्ट करा.
- ब) Computer चे Insurance व Stock-broking मधील उपयोग काय आहेत?
- क) MS-Word मधील cut व copy command काय आहेत?
- ड) E-commerce चे Frame work स्पष्ट करा.
- इ) Computer Network ची गरज काय आहे ते सांगा?
- फ) Animation effect वर टिप लिहा.

प्रश्न 7) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा : [4 × 4 = 16]

- अ) Computer (संगणका) चे फायदे व तोटे काय आहेत ते सांगा?
- ब) Notepad ची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- क) Search Engine स्पष्ट करा.
- ड) E-mail - create करण्याच्या पायऱ्या काय आहेत ते सांगा?
- इ) Financial EDI चे working स्पष्ट करा.
- फ) HTML Document कश्या प्रकारे तयार केले जाते ते लिहा?

प्रश्न 8) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा : [4 × 4 = 16]

- अ) i) Page Size
ii) Page Type या संज्ञा स्पष्ट करा.
- ब) Internet security मधील Ethical Issues काय आहेत ते सांगा?
- क) HTML ordered List स्पष्ट करा.
- ड) Electronic cheque वर टिप लिहा.
- इ) Browser चे मुख्य विभाग कोणते आहेत ते सांगा?
- फ) Antivirus software चे उपयोग स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 8]

SEAT No. :

P573

[Total No. of Pages : 2

[5415]Ext.-106

F.Y. B.Com. (For External)
OFFICE MANAGEMENT
Organisational Skill Development
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 is compulsory.*
- 2) *Answer any five questions from Q. 2 to Q. 8.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term office. Explain various factors of good ambience. [20]

Q2) Define the term office organisation. Explain the importance and Types of Office Organisation. [16]

Q3) State the role of office manager. Explain qualification, Qualities and Skills of an office manager. [16]

Q4) Define office forms. Describe the Objectives and types of office forms. [16]

Q5) Define the term communication. Explain the recent trends in modern communication. [16]

Q6) What is public relation? Explain modern methods of Public Relations. [16]

Q7) What is Office Automation? Explain different types of modern appliances and machines used in office. [16]

Q8) Write short notes : [16]
a) Indexing
b) Digitalization of Records

Total No. of Questions : 8]

P573

[5415]Ext.-106
F.Y. B.Com. (For External)
OFFICE MANAGEMENT
Organisational Skill Development
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :
- 1) प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य आहे.
  - 2) प्रश्न क्र. 2 ते 8 मधील कोणतेही 5 प्रश्न सोडवा.
  - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
  - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) ‘कार्यालय’ या संकल्पनेची व्याख्या द्या. कार्यालय पोषक वातावरणाचे विविध घटक स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 2) ‘कार्यालय संघटन’ या संकल्पनेची व्याख्या द्या. कार्यालय संघटनेचे महत्व व प्रकार स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 3) कार्यालय व्यवस्थापकाची भूमिका सांगा. कार्यालय व्यवस्थापकाची पात्रता, गुण आणि आवश्यक कौशल्ये स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 4) ‘कार्यालय प्रपत्र’ या संज्ञेची व्याख्या द्या. कार्यालय प्रपत्राचे उद्देश आणि प्रकार स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 5) ‘संदेशवहन’ या संकल्पनेची व्याख्या द्या. आधुनिक संदेशवहनातील सद्यकालीन प्रवाह स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 6) ‘जनसंपर्क’ म्हणजे काय? जनसंपर्काच्या आधुनिक कार्यपद्धती स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 7) ‘कार्यालय स्वयंचलीकरण’ म्हणजे काय? कार्यालयात वापरली जाणारी विविध आधुनिक उपकरणे व यंत्रे स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 8) थोडक्यात टिपा लिहा : [16]

- अ) सूचिकरण
- ब) कार्यालयीन दस्तऐवजांचे डिजिटलायझेशन

प्र॒प॒त्र॒प॒त्र॒प॒त्र॒

Total No. of Questions : 8]

SEAT No. :

P574

[Total No. of Pages : 2

[5415]Ext.-107

F.Y. B.Com. (For External)
BANKING AND FINANCE
(Fundamentals of Banking)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 is compulsory.*
- 2) *Solve any five questions from question 2 to question 8.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Bank? Explain the Evolution of Banking in India. **[20]**

Q2) State the primary and secondary functions of Commercial Bank. **[16]**

Q3) State the procedure for opening and operating of saving deposit account. **[16]**

Q4) Explain the methods of Remittances. **[16]**

Q5) State the fundamental principles of Commercial Bank & Explain the conflict between Liquidity and Profitability. **[16]**

Q6) What is Negotiable instrument? Explain types of Negotiable Instruments. **[16]**

Q7) What is Endorsement? Explain Legal Provisions Regarding Endorsement. **[16]**

Q8) Explain need and importance of Technology in Banking. **[16]**

P.T.O

Total No. of Questions : 8]

P574

[5415]Ext.-107

F.Y. B.Com. (For External)

बँक व्यवसाय आणि वित्तपुरवठा
(बँक व्यवसायाची मुलतत्वे)

(2013 पॅटर्न)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :
- 1) प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे.
  - 2) प्रश्न क्रमांक 2 ते प्रश्न क्रमांक 8 यापैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
  - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
  - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) बँकेची व्याख्या द्या. भारतातील बँक व्यवसायाची उत्क्रांती स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 2) व्यापारी बँकेची प्राथमिक आणि दुय्यम कार्ये सांगा. [16]

प्रश्न 3) बचत ठेव खाते उघडण्याची व वापरण्याची कार्यपद्धती सांगा. [16]

प्रश्न 4) पैसे पाठविण्याच्या पद्धती स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 5) व्यापारी बँकेची मुलभूत तत्वे सांगा आणि रोखता आणि लाभता यातील विरोधाभास स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 6) चलनक्षम दस्तऐवज म्हणजे काय? चलनक्षम दस्तऐवजाचे प्रकार स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 7) पृष्ठांकन म्हणजे काय? पृष्ठांकनाच्या कायदेशीर तरतुदी स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 8) बँक व्यवसायातील तंत्रज्ञानाची गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा. [16]

४३४३४३४३

Total No. of Questions : 8]

SEAT No. : _____

P575

[Total No. of Pages : 4

[5415]Ext.-108

F.Y. B.Com. (For External)
GEOGRAPHY
Commercial Geography
(2013 Pattern) (Optional)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 is compulsory.*
- 2) *Attempt any five from Q. No. 2 to 8.*
- 3) *Neat diagrams must be drawn wherever necessary.*
- 4) *Use of map stencils is allowed.*

Q1) Answer the following upto 20 words each (Any Ten).

[20]

- i) Define Commercial Geography.
- ii) State any two factors of natural environment.
- iii) What is meant by primary economic activities?
- iv) State two characteristics of equatorial forest.
- v) State any two names of Non-Conventional Energy Resources.
- vi) Define 'Optimum Population'.
- vii) What is Birth Rate?
- viii) Name any two centres of Iron and Steel industries in India.
- ix) State any two advantages of Road Transportation.
- x) What is Tourism?
- xi) State any two disadvantages of Choropleth method.
- xii) State any two products that are exported by India.
- xiii) State any two types of graphs.

- Q2)** Explain the nature and scope of Commercial Geography. [16]
- Q3)** Give the geographical account of Monsoon Forest. [16]
- Q4)** Give the geographical account of Cotton Textile Industry in India. [16]
- Q5)** Explain the geographical factors affecting international trade. [16]
- Q6)** Explain the important factors of physical environment. [16]
- Q7)** Give an account of geographical factors influencing tourism. [16]
- Q8)** Compare various modes of transportation. [16]

Total No. of Questions : 8]

P575

[5415]Ext.-108
F.Y. B.Com. (For External)
GEOGRAPHY
Commercial Geography
(2013 Pattern) (Optional)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :
- 1) प्रश्न क्र. 1 सोडविनणे अनिवार्य आहे.
  - 2) प्रश्न क्र. 2 ते 8 मधून कोणतेही 5 (पाच) प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
  - 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
  - 4) नकाशा स्टेन्सिल्स वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दात लिहा. (कोणतेही 10)

[20]

- i) व्यापारी भूगोलाची व्याख्या लिहा.
- ii) नैसर्गिक पर्यावरणाचे कोणतेही दोन घटक सांगा.
- iii) प्राथमिक आर्थिक व्यावसाय म्हणजे काय?
- iv) विषुववृत्तीय अरण्यांची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- v) अपारंपारिक उर्जा स्रोतांचे कोणतीही दोन नावे सांगा.
- vi) पर्याप्त लोकसंख्येची व्याख्या लिहा.
- vii) जन्मदर म्हणजे काय?
- viii) भारतातील कोणतेही दोन लोह-पोलाद उद्योग केंद्रे सांगा.
- ix) रस्ते वाहतुकीचे कोणतेही दोन फायदे सांगा.
- x) पर्यटन म्हणजे काय?
- xi) छाया पद्धतीचे दोन तोटे सांगा.
- xii) भारतातून निर्यात होणारी कोणतीही दोन उत्पादने सांगा.
- xiii) आलेखाचे कोणतेही दोन प्रकार सांगा.

- प्रश्न 2)** व्यापारी भूगोलाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. [16]
- प्रश्न 3)** मान्सून वनांचा भौगोलिक वृत्तांत द्या. [16]
- प्रश्न 4)** भारतातील सुती वस्त्र उद्योगांचा भौगोलिक वृत्तांत द्या. [16]
- प्रश्न 5)** आंतरराष्ट्रीय व्यापारावर परिणाम करणारे भौगोलिक घटक स्पष्ट करा. [16]
- प्रश्न 6)** प्राकृतिक पर्यावरणाचे महत्वाचे घटक स्पष्ट करा. [16]
- प्रश्न 7)** पर्यटनावर परिणाम करणारे भौगोलिक घटक स्पष्ट करा. [16]
- प्रश्न 8)** वाहतूक प्रकारांचे तुलनात्मक विश्लेषण करा. [16]

॥३३३३३३३३

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P576

[Total No. of Pages : 4

[5415]Ext.-109

F.Y. B.Com. (For External)

DEFENCE BUDGETING, FINANCE AND MANAGEMENT

Defence Organization and Management in India

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All the questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer in 20 words each (Any Ten). [20]

- i) Define strategic foresight
- ii) What do you mean by supply chain?
- iii) Define intelligence
- iv) State any two powers of the president in relation to the armed forces
- v) Write any two roles of Artillery in war
- vi) Write any two functions of B.S.F
- vii) Define Sea-power
- viii) State any two limitations of Defence Management
- ix) Write any two functions of National Security Council
- x) Write any two objectives of India's Nuclear Policy
- xi) Write any two limitations of Infantry
- xii) What do you mean by perspective planning?
- xiii) What do you mean by war Finance?

P.T.O

Q2) Answer in 500 words. **[20]**

Write a note on the historical background of Indian armed forces.

OR

Discuss principles and functions of India's Defence Organization.

Q3) Answer in 500 words. **[20]**

Discuss role of information technology in national security.

OR

Write a note on the role and functions of ministry of home affairs.

Q4) Answer in 500 words. **[20]**

Explain relationship between Parliament and Armed Forces.

OR

Write a note on the role of Navy during peace and war.

Q5) Write short notes on any two : **[20]**

- a) Territorial Army
- b) B.S.F
- c) C.R.P.F
- d) Armed forces medical corps

Total No. of Questions : 5]

P576

[5415]Ext.-109

F.Y. B.Com. (For External)

DEFENCE BUDGETING, FINANCE AND MANAGEMENT
Defence Organization, and Management in India
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :**
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
  - 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत द्या. (कोणतेही दहा) [20]

- i) सामरिक दुरदृष्टिकोन व्याख्या द्या.
- ii) पुरवठा व्यवस्था म्हणजे काय ?
- iii) इंटेलिजन्स व्याख्या द्या ?
- iv) भारतीय सेनादलांच्या संदर्भातील राष्ट्रपतीचे दोन आधिकार सांगा.
- v) युद्धातील तोफखाना दलाच्या दोन भुमिका लिहा.
- vi) सीमा सुरक्षा दलाची दोन कार्ये लिहा.
- vii) सागरी शक्ती व्याख्या द्या.
- viii) संरक्षण व्यवस्थापनाच्या दोन मर्यादा सांगा.
- ix) राष्ट्रीय सुरक्षा परिषदेची दोन कार्ये लिहा.
- x) भारताच्या आणवीक धोरणाची दोन उद्दिष्टे लिहा.
- xi) पायदळाच्या दोन मर्यादा लिहा.
- xii) पर्सपेरिटिव प्लॉनिंग म्हणजे काय ?
- xiii) युद्धनिधी उभारण्याचे स्रोत म्हणजे काय ?

प्रश्न 2) 500 शब्दांत उत्तर लिहा.

[20]

भारतीय सेनादलांची ऐतिहासिक पाश्वर्भूमी यावर टिपण लिहा.

किंवा

भारतीय संरक्षण संघटनेची मुलतत्त्वे आणि कार्ये यावर चर्चा करा.

प्रश्न 3) 500 शब्दांत उत्तर लिहा.

[20]

राष्ट्रीय सुरक्षेतील माहिती तंत्रज्ञानाची भुमिका यावर चर्चा करा.

किंवा

गृहमंत्रालयाची भुमिका आणि कार्ये यावर टिपण लिहा.

प्रश्न 4) 500 शब्दांत उत्तर लिहा.

[20]

सेनादले आणि संसद यातील संबंध स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय नाविक दलाची शांतता व युद्धकाळातील भुमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) प्रादेशिक सेना
- ब) सिमा सुरक्षा दल
- क) केंद्रिय राखिव पोलिस दल
- ड) सेनादलातील वैद्यकिय सेना विभाग

Total No. of Questions : 9]

SEAT No. :

P577

[Total No. of Pages : 2

[5415]Ext.-110

F.Y. B.Com. (For External)
CO-OPERATION
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 is compulsory.**
- 2) Solve any five questions from the remaining questions no. 2 to 9.**

Q1) Explain the principles of Co-operation adopted by International Co-operative alliance in 1995. [20]

Q2) Define Co-operation. Explain the objectives and scope of Co-operation. 16]

Q3) Explain the recommendations of Vaidyanathan Committee Report 2005. [16]

Q4) Describe the contribution of Padmashri Dr. Vaikunthbhai Mehta in co-operative movement. [16]

Q5) Explain the various types of credit and non credit Co-operatives. [16]

Q6) Describe the role of Central Government to Co-operative movement. [16]

Q7) Explain the strength and weakness of Co-operative movement. [16]

Q8) Evaluate the Co-operative education and training programmes in India. [16]

Q9) Describe the problems and suggestions of Co-operative training programmes [16]

P.T.O

[5415]Ext.-110
F.Y. B.Com. (For External)
CO-OPERATION सहकार
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : ३ तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 सोडविणे आवश्यक आहे.
2) प्रश्न क्र. 2 ते 9 पैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

प्रश्न 1)	मॅचेस्टर कॉंग्रेसने 1995 मध्ये स्वीकारलेल्या सहकाराच्या तत्वांचे वर्णन करा.	[20]
प्रश्न 2)	सहकाराची व्याख्या द्व्या. सहकाराची उद्दीष्ट्ये आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.	[16]
प्रश्न 3)	वैद्यनाथन समिती 2005 अहवालातील शिफारशी सुचवा	[16]
प्रश्न 4)	सहकारी चळवळीतील पदमश्री डॉ. वैकुठभाई मेहता यांचे योगदान स्पष्ट करा.	[16]
प्रश्न 5)	सहकारी पतसंस्था आणि लिगर पतसंस्थांच्या प्रकाराची चर्चा करा.	[16]
प्रश्न 6)	सहकारी चळवळीतील केन्द्र शासनाची भुमिका स्पष्ट करा.	[16]
प्रश्न 7)	सहकारी चळवळीची बलस्थाने आणि समस्या स्पष्ट करा.	[16]
प्रश्न 8)	भारतातील सहकारी प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे मुल्यमापन करा.	[16]
प्रश्न 9)	सहकारी शिक्षण व प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या समस्या सांगून त्यावरील उपायांचे वर्णन करा.	[16]

卷之三

Total No. of Questions : 8]

SEAT No. :

P887

[Total No. of Pages : 2

[5415] - Ext. - 111

F.Y.B.Com. (For External)

MANAGERIAL ECONOMICS

(2013 Pattern) (Optional)

Time : 3 Hours

/Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *Question number one is compulsory.*
- 2) *Attempt any five questions from remaining.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is elasticity of demand? Explain the types of elasticity of demand. **[20]**

Q2) State and explain various objectives of firm. **[16]**

Q3) State and explain the law of return to scale. **[16]**

Q4) Define capital budgeting. Explain usefulness of capital budgeting. **[16]**

Q5) What is cost benefit analysis? Explain use and limitation of cost benefit analysis. **[16]**

Q6) Explain the role played by multinational corporations in development in Indian Economy. **[16]**

Q7) Explain the concept of investment decision. What is Average Rate of Returns? **[16]**

Q8) Write notes **[16]**

- a) Scope of Managerial Economics.
- b) Business Trends in India.

P.T.O.

Total No. of Questions : 8]

P887

[5415] - Ext. - 111

F.Y.B.Com. (For External)
MANAGERIAL ECONOMICS
(2013 Pattern) (Optional)
(मराठी रूपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) प्रश्न क्रमांक एक अनिवार्य आहे.
2) उर्वरीत प्रश्नांपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.
-
-

प्रश्न 1) मागणीची लवचीकता म्हणजे काय ? मागणीच्या लवचीकतेचे प्रकार स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 2) उद्योग संस्थेची विविध उद्दीप्ते सांगा व स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 3) प्रतीफलाचा नियम सांगा व स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 4) भांडवलाच्या अंदाजाची व्याख्या द्या. भांडवलाच्या अंदाजाची उपयुक्तता स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 5) खर्च लाभ विश्लेषण म्हणजे काय ? खर्च – लाभ विश्लेषणाचे उपयोग आणि मर्यादा स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 6) भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या विकासातील बहुराष्ट्रीय महामंडळाची भुमिका विशद करा. [16]

प्रश्न 7) गुंतवणूक निर्णय ही संकल्पना स्पष्ट करा. सरासरी परतावा दर म्हणजे काय ? [16]

प्रश्न 8) टिपा लिहा. [16]

- अ) व्यवस्थापकीय अर्थशास्त्राची व्यापी.
ब) भारतातील व्यावसायीक प्रवृत्ती

Total No. of Questions : 8]

SEAT No. :

P578

[Total No. of Pages : 1

[5415]Ext.-112

F.Y. B.Com. (For External)
ESSENTIAL OF E-COMMERCE
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 is compulsory.*
- 2) *Solve any 5 questions from Q. no. 2 to Q. no 8.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain E-Commerce in India and what are the Legal, Social & ethical issues of E-Commerce in India. **[20]**

Q2) Explain EDI model with diagram. Explain different application of EDI. **[16]**

Q3) What is E-banking? Explain its importance and Compare Traditional banking with E-banking. **[16]**

Q4) What is Digital Signature? Discuss the needs, advantages & Limitations of Digital Signature. **[16]**

Q5) Explain mobile Commerce. Explain in details the advantages & Limitations of mobile Commerce in India. **[16]**

Q6) What is E-Ticketing? Explain online booking procedure of Airline. **[16]**

Q7) What is Domain name system? Explain the domain name registration procedure in India. **[16]**

Q8) Write short notes (any two) : **[16]**

- i) History of Internet in India
- ii) E-payment system
- iii) Advantages of Credit Card
- iv) Digital Economy

Total No. of Questions : 9]

SEAT No. :

P579

[Total No. of Pages : 2

[5415]Ext.-113

F.Y.B.Com.

(For External)

INSURANCE & TRANSPORT

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 is compulsory.**
- 2) Solve any five questions from the remaining questions.**

Q1) What is mean by Insurance? Explain the scope and importance of Insurance.[20]

Q2) What is Life Insurance? Explain the Need and principles of Life Insurance.[16]

Q3) Describe the various Employment opportunities in General Insurance. [16]

Q4) What is mean by social security? Explain the need and nature of social security?[16]

Q5) Explain the Benefits and Limitations of Road Transport. [16]

Q6) Describe the various means of Transport. [16]

Q7) 'Tourism plays an important role in Indian Economic Development'? Discuss.[16]

Q8) Explain the problems of Indian Transport system? Give solution to these problems. [16]

Q9) Explain the procedure of settlement of claim of Life Insurance. [16]

P.T.O.

Total No. of Questions : 9]

P579

[5415]Ext.-113

F.Y.B.Com.

(For External)

INSURANCE & TRANSPORT

(2013 Pattern)

(मराठी स्वपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 सोडविणे आवश्यक आहे.
2) प्रश्न क्र. 2 ते 9 पैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
-

प्रश्न 1) विमा म्हणजे काय? विम्याची व्यापी व महत्व स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 2) आयुर्विमा म्हणजे काय? आयुर्विम्याची गरज व तत्वे स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 3) सामान्य विम्यातील विविध रोजगार संधींचे वर्णन करा. [16]

प्रश्न 4) सामाजिक सुरक्षा म्हणजे काय? सामाजिक सुरक्षिततेची गरज व स्वरूप सांगा. [16]

प्रश्न 5) रस्ते वाहतुकीचे फायदे व मर्यादा सांगा. [16]

प्रश्न 6) वाहतुकीच्या विविध माध्यमांचे वर्णन करा. [16]

प्रश्न 7) 'भारतीय आर्थिक विकासात पर्यटन महत्वाची भूमिका बजावते' यावर चर्चा करा. [16]

प्रश्न 8) भारतातील वाहतुक व्यवस्थेतील समस्या सांगा. त्यावर उपाय सुचवा. [16]

प्रश्न 9) आयुर्विम्यातील दावा पुर्तता करण्याची प्रक्रिया सांगा. [16]

Total No. of Questions : 8]

SEAT No. :

P580

[Total No. of Pages : 2

[5415]Ext.-114

F.Y.B.Com. (For External)

MARKETING AND SALESMANSHIP
Fundamentals of Marketing
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Question number 1 is compulsory.*
- 2) *Answer any five from question numbers 2 to 8.*
- 3) *Figures to right indicates full marks.*

Q1) Explain in detail various functions of Marketing. **[20]**

Q2) Explain various factors of Marketing Environment. **[16]**

Q3) What do you mean by market segmentation? Explain bases of Market Segmentation. **[16]**

Q4) Describe in detail product Life cycle. **[16]**

Q5) Explain types of Marketing channels. **[16]**

Q6) Explain various advertising media. **[16]**

Q7) What is rural marketing? Explain problems and challenges of Rural Marketing. **[16]**

Q8) Explain features and significance of Services. **[16]**

P.T.O.

Total No. of Questions : 8]

P580

[5415]Ext.-114

F.Y.B.Com. (For External)

MARKETING AND SALESMANSHIP

Fundamentals of Marketing

(2013 Pattern)

(मराठी स्क्रिप्ट)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्रमांक 2 ते 8 पैकी 5 प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भसाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्रश्न 1) विपणनाची विविध कार्य सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 2) विपणन पर्यावरणाची विविध घटक स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 3) बाजारपेठ विभागीकरण म्हणजे काय? बाजारपेठ विभागीकरणाचे आधार स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 4) वस्तू जीवन चक्र सविस्तर विषद करा. [16]

प्रश्न 5) वितरण मार्गाचे प्रकार स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 6) जाहिरातीची विविध माध्यमे स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 7) ग्रामीण विपणन म्हणजे काय? ग्रामीण विपणनाच्या समस्या आणि आव्हाने स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 8) सेवांचे वैशिष्ट्ये आणि महत्व स्पष्ट करा. [16]

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. : _____

P581

[Total No. of Pages : 4

[5415]Ext.-115

F.Y.B.Com. (For External)

**CONSUMER PROTECTION AND BUSINESS ETHICS
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term Consumer. Explain the scope and importance of Consumer Movement. [20]

OR

Explain the Redressal machinery under the Consumer Protection Act 1986.

Q2) Explain the provisions in Right to Information Act 2005 under the sections 4 to 6. [20]

OR

State the function of voluntary consumer organizations.

Q3) a) State the issues involved with standard form of contract. [10]
b) Write a short note on Legislative Reforms. [10]

OR

- a) Describe ethics of accounting information.
- b) Write a note on Ethics of Production.

Q4) Explain the General Principles of UN's Guidelines for consumer protection. [20]

OR

Explain in detail the Business Ethics and Environmental Issues in India and at International Level.

P.T.O.

Q5) Write short notes on : (Any two) **[20]**

- a) Consumerism in India
- b) Green Initiative
- c) Social Responsibility of Business
- d) Objectives of consumer education

Total No. of Questions : 5]

P581

[5415]Ext.-115

F.Y.B.Com. (For External)

CONSUMER PROTECTION AND BUSINESS ETHICS
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-
-

प्रश्न 1) ग्राहक म्हणजे काय? ग्राहक चळवळीची व्याप्ती आणि महत्व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

ग्राहक संरक्षण कायदा 1986 अंतर्गत असणारी तळार निवारण यंत्रणा स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) माहिती अधिकार कायदा, 2005 मधील कलम 4 ते 6 अंतर्गत असणाऱ्या तरतुदी स्पष्ट करा.[20]

किंवा

स्वयंसेवी ग्राहक संघटनांची कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अ) मानक करारपत्राच्या संदर्भात मुद्दे स्पष्ट करा. [10]

ब) विधान सुधारणा संदर्भात माहिती लिहा. [10]

किंवा

अ) लेखा माहितीच्या नीतिमूल्यांचे वर्णन करा.

ब) उत्पादनाच्या नीतिमूल्यांविषयी माहिती लिहा.

प्रश्न 4) संयुक्त राष्ट्र संघाची ग्राहक संरक्षणासाठी सामान्य मार्गदर्शक तत्वे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतीय आणि आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे व्यायवसायिक नीतिमूल्यां आणि पर्यावरणातील समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) भारतीय ग्राहकवाद
- ब) हरित उपक्रम
- क) व्यायसायिक सामाजिक जबाबदारी
- ड) ग्राहक शिक्षणाची उद्दिष्ट्ये

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P870

[Total No. of Pages : 4

[5415]Ext.-116

F.Y. B.Com. (For External)

**BUSINESS ENVIRONMENT AND ENTREPRENEURSHIP
(2013 Pattern) (Optional)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) What is Poverty? Explain in detail the causes and remedies of Poverty. [20]

Q2) What do you mean by Business Environment? Describe in detail the types of Business Environment. [20]

OR

What is depletion of Natural Resources? Explain the reasons of depletion of Natural Resources.

Q3) a) Write a detail note on District Industries Centre (DIC). [10]

b) Explain the comparison between Entrepreneurial and Non-Entrepreneurial personality. [10]

OR

a) Explain the role of Entrepreneurship. [10]

b) Write a detail note on Maharashtra Centre for Entrepreneurship Development (MCED). [10]

Q4) Describe entrepreneurial career of Narayan R. Murthy. [20]

P.T.O.

Q5) Write short notes (any two) [20]

- a) Dynamics of Motivation.
- b) Any successful entrepreneur from your area.
- c) Non-Government Organisations (NGOs).
- d) Entrepreneur as a Catalyst.

Total No. of Questions : 5]

P870

[5415]Ext.-116

F.Y. B.Com. (For External)

BUSINESS ENVIRONMENT AND ENTREPRENEURSHIP

(2013 Pattern) (Optional)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.
-
-

प्रश्न 1) दारिद्र्य म्हणजे काय? दारिद्र्याची कारणे आणि उपाययोजना सविस्तरपणे स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 2) व्यावसायिक पर्यावरण यापासून आपणास काय अर्थबोध होतो? व्यावसायिक पर्यावरणाचे प्रकार सविस्तरपणे वर्णन करा. [20]

किंवा

नैसर्गिक संसाधनांचा ज्हास म्हणजे काय? नैसर्गिक संसाधनांच्या ज्हासाची कारणे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अ) जिल्हा उद्योग केंद्र (DIC) यावर सविस्तर टीप लिहा. [10]

ब) उद्योजकीय आणि बिगर – उद्योजकीय व्यक्तिमत्त्व यांचेमधील तुलना स्पष्ट करा. [10]

किंवा

अ) उद्योजकतेची भूमिका विशद करा. [10]

ब) महाराष्ट्र उद्योजकता विकास केंद्र (MCED) यावर सविस्तर टीप लिहा. [10]

प्रश्न 4) नारायण आर. मूर्ती यांच्या उद्योजकीय कारकिर्दीचे वर्णन करा. [20]

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) प्रेरणांचे चलनशास्त्र.
- ब) तुमच्या भागातील यशस्वी उद्योजक.
- क) बिगर – शासकीय संस्था (NGOs).
- ड) उद्योजक एक उत्प्रेरक.

त्वांत्वांत्वा

Total No. of Questions : 8]

SEAT No. :

P582

[Total No. of Pages : 4

[5415]Ext.-117

F.Y.B.Com. (For External)

FOUNDATION COURSE IN COMMERCE

(2013 Pattern) (Optional)

Time : 3 Hours]

/Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 is compulsory.*
- 2) *Answer any five questions out of No. 2 to 8.*
- 3) *Figures to right indicate full marks.*

Q1) Explain in detail the role of public sector in the Indian Economy. **[20]**

Q2) a) Explain features of sole proprietorship. **[8]**

b) Explain main features of Malhotra Committee. **[8]**

Q3) Discuss the characteristics and advantages of Limited liability Partnership. **[16]**

Q4) a) What are advantages of NGO? **[8]**

b) Explain primary functions of Bank. **[8]**

Q5) What is SEBI? Describe the role of SEBI in protecting the interest of investors. **[16]**

Q6) a) Explain advantages of Privatisation of Insurance in India. **[8]**

b) Explain importance of Logistics. **[8]**

P.T.O.

Q7) Write meaning of following items. (Any 8) [16]

a) Affidavit	b) Customer Delight
c) Franchise	d) Knowledge worker
e) Negotiable instrument	f) Subsidy
g) Value addition	h) Automation
i) AGMARK	j) Dis-investment

Q8) Write Short Notes (Any two) [16]

- a) Credit card
- b) Internet Banking
- c) Fundamental Principles of Insurance
- d) Logistics

Total No. of Questions : 8]

P582

[5415]Ext.-117

F.Y.B.Com. (For External)

FOUNDATION COURSE IN COMMERCE

(2013 Pattern) (Optional)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) प्रश्न 1. अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्र. 2 ते 8 मधून कोणतेही 5 सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
-
-

प्रश्न 1) भारतीय अर्थव्यवस्थेत सार्वजनिक क्षेत्राची भूमिका सविस्तर लिहा. [20]

प्रश्न 2) अ) एकल व्यापारी संस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [8]
ब) मलहोत्रा कमिटीची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [8]

प्रश्न 3) मर्यादित देयता भागिदारीची वैशिष्ट्ये आणि फायदे चर्चा करा. [16]

प्रश्न 4) अ) N. G. O. चे फायदे कोणते? ते सांगा. [8]
ब) बँकेची प्राथमिक कार्ये सविस्तर सांगा. [8]

प्रश्न 5) सेबी म्हणजे काय ते सांगून गुंतवणुकदारांचे हितसंबंध राखणे बाबत सेबीच्या भूमिकेचे वर्णन करा. [16]

प्रश्न 6) अ) भारतीय विमा उद्योगाच्या खाजगीकरणाचे फायदे स्पष्ट करा. [8]
ब) लॉजिस्टीक्सचे महत्व स्पष्ट करा. [8]

प्रश्न 7) खालील संज्ञांचा अर्थ सांगा. (कोणतेही आठ)

[16]

- अ) ऑफिडीव्हेट (Affidavit)
- ब) कस्टमर डिलाइट (Customer Delight)
- क) फ्रॅन्चाइझ (Franchise)
- ड) नॉलेज वर्कर (Knowledge worker)
- इ) चलनक्षम दस्तऐवज (Negotiable instrument)
- य) सबसीडी
- र) व्हॅल्यू अँडीशन
- ल) आॅटोमेशन
- व) अँगमार्क
- श) विनिवेश

प्रश्न 8) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

[16]

- अ) क्रेडीट कार्ड
- ब) इंटरनेट बैंकिंग
- क) विम्याची मूल तत्वे
- ड) जॉइन्ट व्हेन्चर (Joint Venture)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P583

[Total No. of Pages : 2

[5415]Ext.-118
F.Y. B.Com. (For External)
ADDITIONAL ENGLISH
(2013 Pattern)
Textbook : GEMS OF ENGLISH
PROSE AND POETRY
Edited by : Ashok Chaskar
Vijay Madge
Anand Kulkarni

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Attempt any One from (A) and One from (B) in about 150 words each : [20]

- A) i) How does Shiva illustrate the rise of the poverty and malnutrition in India?
ii) What does the poet want to learn from his son and why in **Once Upon a Time?**
- B) i) How does Colin Legum describe the problems of rapidly growing cities?
ii) What are the evils of advertising according to Herman Wouk?

Q2) Attempt any One from (A) and One from (B) in about 150 words each : [20]

- A) i) Comment on the humour in **My Financial Career**.
ii) Why does the traveller choose the less-travelled path in **The Road Not taken?**
- B) i) What are the different examples of good manners that Hill talks about in **Good Manners**?
ii) Comment on the central idea of the poem, **Where the Mind is without Fear**.

P.T.O.

Q3) Attempt any One from (A) and One from (B) in about 150 words each : [20]

- A) i) When did India take up film production? What reasons does Ray give for Indian films not being shown abroad?

ii) Comment on the use of 'silence and tears' in **When We Two Parted**.

B) i) What are the dreams King has for the African Americans?

ii) How does Whitman use different words to show the qualities of his God in **Gods**?

Q4) Attempt any One from (A) and One from (B) in about 150 words each : [20]

- A) i) Examine Aruna Roy's evaluation of the life of the poor, the depressed and the underprivileged in India.

ii) Write a critical appreciation of the poem **The Lotus**.

B) i) What is the doctrine preached in the Gita? Why does Vivekananda call it wonderful?

ii) Write a comment on the alienated condition of the father in **Father Returning Home**.

Q5) A) Attempt any One from the following in 150 words : [10]

- B) Attempt any Five of the following : [10]

  - Give synonyms of the following words :
    - funny
    - joy
  - Give antonyms of the following words :
    - alive
    - fat
  - Form a word each by using the following prefix and suffix.
    - im _____
    - _____ ment
  - Choose the correct alternative and rewrite :
    - Rahul met a very _____ (handsome/pretty) man.
    - She has to _____ (do/make) amendments.
  - Change the Voice :
Prakash completed an important project.
  - Add appropriate question tag to the following sentences :
    - Seema has prepared the dish.
    - It is not raining outside.
  - Give short forms of the following words :
    - laboratory
    - department

[5415]Ext.-119
F.Y. B.Com. (For External)

MARATHI

व्यावहारिक व उपयोजित मराठी
(2013 पॅटनं)

- अभ्यासपुस्तके   1) यशोगाथा
                                2) व्यावहारिक मराठी

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-   1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
                        2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

- प्रश्न 1)   अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर 500 शब्दांत निबंध लिहा. [10]
                        i) उद्योगधंद्यातील संगणकाचे महत्त्व
                        ii) सोशल मीडिया जग व्यापते तेव्हा...
                        iii) माझे आवडते शास्त्रज्ञ—डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम
                        iv) प्रेमाची महती (ललित)
- ब) खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत लिहा. [10]
                        i) कोणत्या चित्रपटातील भूमिकेमुळे डॉ. श्रीराम लागू हे अधिक लोकप्रिय झाले ?
                        ii) लता मंगेशकरांच्या गाण्याचे पहिले ध्वनिमुद्रण वयाच्या कितव्या वर्षी झाले ?
                        iii) कोणत्या विद्यापीठाचे पहिले कुलगुरु म्हणून डॉ. राम ताकवले यांची निवड झाली होती ?
                        iv) रुग्णांना औषधांची चिठ्ठी मराठीत लिहून देणाऱ्या डॉक्टराचे नाव सांगा ?
                        v) ‘आयुर्वेदीय गर्भसंस्कार’ या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत ?
                        vi) महापालिकेच्या दिव्याच्या उजेडात बसून कोणत्या शास्त्रज्ञाने बालपणी अभ्यास केला होता ?

- vii) कोणत्या दोन गोष्टी आधुनिक क्रांतीच्या जनक आहेत?
- viii) पुण्यातील लक्ष्मी रस्त्यावरील कुंटे चौकात कोणाचा दवाखाना आहे?
- ix) भारतातील इलेक्ट्रॉनिक्स क्षेत्रातील अनेक उपक्रमांचे जनक कोण आहेत?
- x) रेल्वे स्थानकावर भीक मागणाऱ्या अनाथ मुलांना कोणी आश्रय दिला?
- xi) ‘सुबोध बायबल’ हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?
- xii) कोणत्या महान क्रिकेटपटूने त्यांच्या नव्वदाव्या वाढदिवसाच्या निमित्ताने सचिन तेंडुलकरला स्नेहभोजनासाठी निमंत्रित केले होते?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. [16]

- अ) डॉ. राम ताकवले यांच्या शैक्षणिक योगदानाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- ब) डॉ. रघुनाथ माशेलकर एक आदर्श व्यक्तिमत्त्व
- क) डॉ. श्रीराम लागू यांची विचारसरणी स्पष्ट करा.
- ड) ‘आत्मसंतुलन व्हिलेज’ चा परिचय करून द्या.
- इ) ‘प्रवीण मसालेवाले’ या यशस्वी उद्योगसमूहाचे वैशिष्ट्ये सांगा.
- फ) फादर फ्रान्सिस दिब्रिटो यांच्या बालपणीच्या निवडक अनुभवांचे वर्णन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 150 शब्दांत लिहा. [16]

- अ) ‘अनाथांची आई सिंधुताई सपकाळ’ या लेखाचे आपल्या शब्दांत वर्णन करा.
- ब) डी. एस. कुलकर्णी यशस्वी उद्योजक कसे झाले ते लिहा.
- क) डॉ. विजय भटकर यांच्या कार्याची माहिती लिहा.
- ड) लता मंगेशकरांच्या गायन क्षेत्रातील कामगिरीचा थोडक्यात आढावा घ्या.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [16]

- अ) नाशिक येथील के. के. वाघ शिक्षण संस्थेत जनसंपर्क अधिकाऱ्याची जागा भरावयाची आहे. वृत्तपत्रातील जाहिरातीनुसार सचिवांच्या नावे अर्ज तयार करा.
- ब) रयत शिक्षण संस्थेच्या कार्यकारी मंडळाच्या बैठकीत कर्मवीर मरैथॉन व विविध उपक्रमांचे आयोजन करण्या संदर्भात चर्चा झाली. या बैठकीचे इतिवृत्त लिहा.
- क) पुणे महानगरपालिकेच्या सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या वतीने धनकवडी या प्रभाग समिती क्षेत्रात प्रभाग क्रं. 2 साठी शौचालय दुर्घट्याकृती करणे, बाकडे बसविणे, पायवाटा तयार करणे यासाठी कार्यकारी अभियंता यांच्यातर्फे निविदा मागविण्यात येत आहे. यासाठी निविदा सूचना लिहा.
- ड) संत नामदेव प्रसारक मंडळाकडे सुनील चंद्रकांत पाटील या विद्यार्थ्यांने प्रवेश शुल्क सवलतीसाठी अर्ज केलेला आहे. या अर्जावर मा. प्राचार्यांसाठी टिपणी तयार करा.

प्रश्न 5) अ) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [8]

- i) गोदावरी सहकारी बँकेने आकर्षक व्याजदराने ठेवी स्विकारण्याचे घोषित केलेले आहे. ग्राहकांसाठी यासंबंधी घोषणापत्रक तयार करा.
  - ii) महाराष्ट्र राज्य माहिती तंत्रज्ञान प्रमाणपत्र (M.S.C.I.T.) अभ्यासक्रमाचे माहितीपत्रक तयार करा.
- ब) खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर वृत्तपत्रासाठी जाहिरात लेखन करा. [8]
- i) नव्याने सुरु होणाऱ्या सुवर्ण अलंकाराच्या दुकानाची जाहिरात तयार करा.
  - ii) नवीन मोबाईल हैंडसेट

प्रश्न 6) अ) खालीलपैकी कोणत्याही आठ पारिभाषिक संज्ञा लिहा. [8]

- i) Account
- ii) Assistant
- iii) Dismiss
- iv) Declaration
- v) Urban
- vi) Trade
- vii) Value
- viii) Management
- ix) Meeting
- x) Note

ब) खालील उताऱ्याचे एक तृतीयांश शब्दांत सारांशलेखन करून त्यास समर्पक शीर्षक द्या.[8]

मराठी भाषा मरणोनुख झालेली आहे. असे कुणीच म्हणणार नाही. तिची प्रकृती कदाचित राहावी इतकी बरोबर राहत नसेल. शास्त्रीय वाड्मयाचा व्यायाम घेण्याचा तिळा कंटाळा आहे. प्रेमाची खमंग फोडणी दिलेले पदार्थच तिळा फार आवडतात. तिची वेशभूषा अगदी आजच्या घटकेला शोभणारी असली, तरी मन मात्र अजून मागच्या काळात रेंगाळत आहे, इत्यादी आक्षेपांत थोडासा तथ्यांश असला तरी तिच्या या तक्रारी काही कायम टिकणाऱ्या नाहीत. ज्यांचे आसन सरस्वती मंदिरात स्थिर झाले आहे अशा लोकप्रिय ललित लेखकांनी आपल्या आवडीच्या शास्त्राविषयी वाड्मय निर्माण करण्याचे ठरविले तर ते काय त्यांना अशक्य आहे? ‘गरज तसा पुरवठा’ हे तत्त्व मला वाड्मयातही मान्य आहे; पण ते पाळतांना लेखकाने व्यापारी होऊ नये. डॉक्टर व्हावे. रोग्याच्या शरीराला ज्या ज्या द्रव्याची जस्ती असते ती ती औषधांच्याद्वारे त्याला देणे हेच डॉक्टरांचे कर्तव्य नव्हे का? शिवाय गरज तसा पुरवठा या तत्त्वाङ्केच ‘गरज ही कल्पकतेची आई’ हे तत्त्वही प्रसिद्ध आहे. म्हणजे पुरवठा व कल्पकता यांचे बहीण-भावंडाचे नाते होते. हे नाते पाळण्याची दक्षता लेखकांनी घ्यायला नको का?

(शब्द संख्या 135)

किंवा

खालील इंग्रजी उताऱ्याचे भाषांतर करा.

Today, While hoisting the flag, I feel that I am not alone but with me in unfurling the flag are, the hands of 80 crore people of India. Ours is a historic flag. Under this tri-colour we have fought for our freedom, we have made the country strong and taken it forward. Flag hoisting on Independence day symbolises freedom of India and freedom of every Indian. Today, on the occasion of Independence, our thoughts go back to the lakhs of freedom fighters, many of whom we do not know and their names are buried in history.

P585

[Total No. of Pages : 4

[5415]Ext.-120**F.Y. B.Com. (For External)****हिंदी (HINDI)****Hindi Additional****(2013 पैटर्न)**

- पाठ्यपुस्तके -** 1) गद्य परिमिल – संपा. डॉ. सुभाष तळेकर
2) पद्य परिमिल – संपा. डॉ. सुभाष तळेकर

समय : 3 घंटे]**[पूर्णांक : 100****सूचनाएँ :-**

- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर के अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्रश्न 1) अ) निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर विस्तार से लिखिए। [10]

- i) ‘परीक्षा’ कहानी की कथावस्तु की विवेचना कीजिए।
ii) ‘महाशूद्र’ कहानी में दलित चेतना को स्पष्ट कीजिए।
- ब) निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर विस्तार से लिखिए। [10]
- i) ‘मेरा जीवन’ कविता का भावपक्ष स्पष्ट कीजिए।
ii) ‘मनुष्यता’ कविता का रसग्रहण कीजिए।

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। [18]

- अ) डाकू खडगसिंह का मन कैसे परिवर्तित होता है।
ब) ‘गुदड़ी में लाल’ कहानी का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।
क) ‘सुभान खाँ’ की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।
ड) चंदा का चरित्र-चित्रण कीजिए।
इ) ‘पहली चूक’ निबंध का रसग्रहण कीजिए।

प्रश्न 3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। [18]

- अ) 'एक बूँद' कविता के माध्यम से कवि कौनसा संदेश देते हैं?
- ब) 'मुकरी' कविता में चित्रित व्यंग्य स्पष्ट कीजिए।
- क) 'प्रार्थना मत कर' कविता के द्वारा कवि कौनसी चेतावनी देता है?
- ड) 'एक बार फिर आओ' कविता के माध्यम से कवि गौतम से कौनसी प्रार्थना करते हैं?
- इ) 'वृदावन' कविता का स्सग्रहण कीजिए।

प्रश्न 4) अ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की संसदर्भ व्याख्या कीजिए। [10]

- i) 'एक उद्योग-समूह से तो एक क्षेत्र का विकास होता है।'
  - ii) 'इस उम्र में उन्हें यह दुख भोगना पड़ा है। यहाँ रहेगी तो मेरे बच्चों के सर पर भी साया रहेगा।'
  - iii) '..... बस आप को पुल पार करने का टोल टैक्स, घाट पर गाँव घटने का घाट टैक्स, स्वच्छ पानी पीने का नौमिनल खर्चा देना पड़ेगा।'
- ब) निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की संसदर्भ व्याख्या कीजिए। [10]
- i) 'बास्तु के ढेर पर विश्व खड़ा है देखो
कितने उन्नत आयाम छूए हैं हमने
अपने संहारक आप बने हैं देखो
इस भू-मंडल पर शांति सुधा बरसाओं
गौतम एक बार फिर आओ।'
  - ii) एक बीज को पौधा बनने के लिए जल नहीं
आँसू और पसीना और रक्त चाहिए।
जैसे आटे को रोटी बनने के लिए
पानी और नमक और आग चाहिए।
  - iii) 'जिस तरह, धूप हवाएँ, जलधाराएँ गंध, उष्माएँ किसी भी आकार प्रकार रेशम धागे में
नहीं बंधती।
बस उसी तरह जीवन की करुणा, आत्मीयता और मनुष्यता.....।

क) निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर एक-एक वाक्य में लिखिए। [5]

- i) बाबा भारती को किससे अत्यधिक मोह था?
- ii) बुद्धिया सबसे क्या कहती थी?
- iii) सुभान खाँ अपने जीवन काल में कहाँ जाना चाहते थे?
- iv) किलोस्कर कंपनी का पहला उत्पादन कौनसा है?
- v) किसके द्वारा खेती का बड़ा प्रचार हुआ है?
- vi) फुल किसके बीच खिलते हैं?
- vii) वृदावन कविता किसने लिखी है?
- viii) संसार में क्या आसान है?

प्रश्न 5) अ) निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच शब्दों के हिंदी पारिभाषिक अर्थ लिखिए - [5]

- i) Bond
- ii) Cash
- iii) Charge
- iv) Demand
- v) Export
- vi) Grant
- vii) Loss
- viii) Unit

ब) निम्नलिखित में से किन्हीं एक विज्ञापन का आकर्षक नमूना तैयार कीजिए। [5]

- i) 'हर्बल औषधि' का आकर्षक विज्ञापन
- ii) 'मोबाइल हैंडसेट' का आकर्षक विज्ञापन

क) निम्नलिखित परिच्छेद का एक तिहाई सारांश लिखिए। [4]

लोक साहित्य के विविध रूप हैं यथा लोककथा लोकगाथा, लोकमुहावरा लोकोक्ति, लोकपरंपरा, लोकगीत, लोकनाट्य, लोकनृत्य आदि। लोकसाहित्य ऐसा दर्पण है, जिसमें लोक जीवन का प्रतिबिंब स्पष्ट रूप से दिखायी देता है। संपूर्ण विश्व साहित्य-अपनी-अपनी भाषा के लोक साहित्य से अनुप्रणित है। लोक जीवन के रीति-स्वाज, धार्मिक विश्वास, अंधविश्वास, सामाजिक मान्यताएँ, वेश-भूषा, खानपान आदि का प्रभाव प्रत्येक भाषा साहित्य में स्पष्ट रूप से लक्षित किया जा सकता है।

- ड) निम्नलिखित में से किसी एक व्यावसायिक पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए। [5]
- i) सूरज ट्रेडर्स, हुतात्मा चौक, नाशिक से राजकमल प्रकाशन, नई दिल्ली को एजन्सी के बारे में आवेदन करते हैं, प्रारूप तैयार कीजिए।
  - ii) शैलेंद्र/शितल पाटील, पांडे चौक, बार्शी जि. सोलापूर मा. व्यवस्थापक, सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया, बांद्रा (पं.) मुंबई को वरिष्ठ लिपिक पद के लिए आवेदन पत्र लिखता/लिखती है, आवेदन पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P586

[Total No. of Pages : 2

**[5415]Ext-121
F.Y.B.Com.
(For External)
GUJARATI
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

પ્રશ્ન:- ૧ નીચેના માંથી કોઈ પણ એક વિષય પર નિબંધ લખો.

(20)

- ૧ વૃક્ષો વાવો વરસાદ લાવો
- ૨ માતૃપ્રેમ
- ૩ કામ કરે તે જુટે
- ૪ પ્રદુષણ અને પર્યાવરણ

પ્રશ્ન:- ૨ કોઈ પણ એક પ્રશ્ન નો સંવિસ્તાર ઉત્તર લખો.

(20)

- ૧ ટૂંકીવાર્તા ના સ્વરૂપોની વિગતવાર માહિતી આપો.
- ૨ વાર્તા વિનોદ મંડળની છઠી સભા માં યોજાયેલ હાસ્ય નીરૂપો.

પ્રશ્ન:- ૩ કોઈ પણ એક પ્રશ્ન નો સંવિસ્તાર ઉત્તર લખો.

(20)

- ૧ કવિ સુન્દરમ નું જીવન અને કવન આલેખો.
- ૨ સુન્દરમ ની કવિતાઓ માં જોવા મળતો પ્રકૃતિ પ્રેમ.

P.T.O.

પ્રશ્ન ૪ (અ) દ્રોગલખો. (કોઈ પણ એક)

(10)

૧ બુદ્ધિ વિજય વાર્તાનો ઉદ્દેશ્ય સ્પષ્ટ કરો.

૨ કેશવરામ નું પાત્રાલેખન કરો.

(બ) દ્રોગલખો. (કોઈ પણ એક)

(10)

૧ કોણ કાવ્ય માં કવિ એ દર્શાવેલી ઈશ્વરની વ્યાપકતા.

૨ કોણ આવે છે? કાવ્ય માં કવિ એ કરેલી અગમ ની અનુભૂતિ.

પ્રશ્ન ૫ (અ) પૂર્વાપર સંબંધ લખો. (એક ગાંધી એક પદ્ધતિ)

(10)

૧ શું હવે પ્રભુ આવશે કે નહિ?

૨ તારે થાળ મારુ બધું જીવ્યું ભરું.

૩ છેલ્લો દિવસ સાચવવા જોવો છે.

૪ ફૂતરો થા તો કુતરા નું સુખ અને દુઃખ બંને મળો.

પ્રશ્ન-૫ (બ) પત્રાલેખન

(10)

આપણા જીવન માં વૃક્ષો નું મહત્વની સમજ આપતો એક પત્ર તમારા મિત્ર ની લખો.

અથવા

અહેવાલ લેખન

તમારી કોલેજ માં ઉજવાયેલા પ્રજાસતાકદિનની ઉજવણી નો અહેવાલ એકસો શબ્દો માં તૈયાર કરો.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P587

[Total No. of Pages : 2

[5415]Ext.-122
F.Y. B.Com. (For External)
SINDHI DEVNAGIRI
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

/Max. Marks : 100

Instructions :- All questions are compulsory.

سुਵਾਲ 1)   ਹੇਠਿਧਨਿ ਸੁਵਾਲਨਿ ਮਾਂ ਕਹਿੰ ਬਿ ਭਹਨਿ ਸੁਵਾਲਨਿ ਜਾ ਜਵਾਬੁ ਲਿਖੋ:- [20]

- i)   ਆਰਤੀ ਬਸ ਸਟੈਡ ਤੇ ਛਾ ਕੰਦੀ ਹੁੰਡੀ ?
- ii)   ਦਿਸੀ ਪ੍ਰਿਤੀਅ ਖੇ ਛਾ ਸਮਝਾਇਣ ਚਾਹਿਯੋ ?
- iii)   ਮਿਡ-ਡੇ ਅਖਬਾਰ ਮੌਕਾ ਕਹਿੰਡੀ ਖਬਰ ਛਪਯਲ ਹੁੰਡੀ ?
- iv)   ਗੋਵਰਧਨ ਸ਼ਰਮਾ ਜੇ ਨਿਰਡ ਤੇ ਛਾ ਜੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੋ ?
- v)   ਨਰੇਸ਼ ਪਾਰੀਅ ਖੇ ਸੰਤ੍ਯਾਣੀ ਛੋ ਚਹੂਂ ?
- vi)   ਸ਼ੇਵਕਰਾਮ ਜੋ ਪਰਮ ਮਿਤ੍ਰ ਕੇਲ੍ਹ ਹੋ ?
- vii)   ਪ੍ਰਿਤੀਅ ਜੀ ਮਾਟੇਲੀ ਮਾਉ ਪ੍ਰਿਤੀਅ ਸਾਂ ਕਹਿੰਡੋ ਵਹਵਾਹਰ ਕੰਦੀ ਹੁੰਡੀ ?
- viii)   ਲਾਲ ਦੇਵਲ ਵਾਰੀ ਘਿਟੀਅ ਮੌਕਾ ਗਦੀ ਛੋ ਥੀ ਕੇਵੇਂ ਹੁੰਡੀ ?
- ix)   ਤਮਰ ਕੋਟ ਤੇ ਕਹਿੰ ਜੋ ਰਾਜੂ ਹੋ ?
- x)   ਪਾਰੀ ਕੇਲ੍ਹ ਹੋ ?
- xi)   'ਕੁਦਰਤ ਜੋ ਨੇਮ' ਪਾਠ ਮੌਕਾ ਲੇਖੀਕਾ ਜੋ ਰੋਜ਼ ਸੁਭੁਹ ਜੋ ਨੇਮ ਛਾ ਹੋ ?
- xii)   ਗੋਵਰਧਨ ਸ਼ਰਮਾ ਕਿ ਥੇ ਨੌਕਰੀ ਕੰਦੀ ਹੋ ?

P.T.O.

सुवाल 2) हेठियनि मां किनि बि बिनि सुवालनि जा जवाबु लिखो :- [25]

- i) “मर्खि ऐं मधुमर्खी” बैत में लेखिका कहिड़ा वीचार समझाया ऐं डेखारिया आहिनि?
- ii) “बंदगी” बैत में शाह साहब इश्वर जी बंदगी कीअ करण लाए समझायो आहे?
- iii) “मुक्ती किथे पाईदें?” गीत में इश्वर खे किथे प्राप्त करे सघबो बुधायल आहे?
- iv) दादा जे पी वासवाणीअ “उथ जागु, जोगी !” कविता में प्रभु खे पाइण जी कहिड़ी प्रेरणा डिनी आहे?

सुवाल 3) हेठियनि मां कहिं बि बिनि सुवालनि जा जवाबु लिखो : [35]

- i) निशा जे बारे में समझाणी डेझ्ड किरदार बुधायो?
- ii) पारी ऐं महान्त जे बारे में बुधायो?
- iii) मारूझे जे पंहिंजे ग्रोठ जे सिक ऐं प्यार जे बारे में बुधायो?
- iv) प्रितीअ जे किरदार जे बारे में बुधायो?

सुवाल 4) कंहिं बि हिकु विषय ते मज़मून लिखो : [20]

- i) काम्प्युटर जा फाईदा ऐं नुक्सान.
- ii) नोट बंधी.
- iii) पुराणे छटीअ जी आत्मकथा.

[5415]Ext.-123
F.Y.B. Com. (For External)
URDU (General Paper)
(2013 Pattern) (Optional)

*Time : 3 Hours]**[Max. Marks : 100***N.B :-**

- 1) Attempt All Questions.
- 2) Figures to the left indicate full marks.

A. *Bang-e-Dara Part - I*   B. *Mazammen-e-Mujtaba Hussain*

سوال نمبر: ۱: اقبال کی شاعری قوم و ملت کی امانت ہے واضح کیجئے۔

یا

بانگ درا کی خوبیاں وضاحت کے ساتھ بیان کیجئے۔

سوال نمبر: ۲: مجتبی حسین کا اردو ادب میں مقام عظیم ہے وضاحت کیجئے۔

یا

اردو ادب میں طنز و مزاح کی اہمیت کو واضح کیجئے۔

سوال نمبر: ۳: مجتبی حسین کی حیات اور ادبی کارناموں کا جائزہ لیجئے۔

یا

مجتبی حسین کی طرز تحریر پر تبصرہ کیجئے۔

سوال نمبر: ۴(الف): کسی ایک نظم کا خلاصہ لکھئے۔

۱۔ عقل و دل   ۲۔ بلاں

۳۔ ایک آرزو

سوال نمبر: ۴(ب): کسی ایک عنوان پر اظہار خیال پیش کیجئے۔

۱۔ یونیسکو کی چھتری

۲۔ ڈائریکٹر کا کتا

۳۔ صاحب با تھروم میں ہیں

سوال نمبر: ۵: (الف): کار پوریشن کے عہدیدار کو خط لکھ کر اپنے علاقے میں صفائی نہ ہونے کی شکایت کیجئے۔ (10)

سوال نمبر ۵ (ب) : مندرجہ ذیل اشعار کی تشریح بحوالہ متن کیجئے۔ (کوئی پانچ)

- (10)
- تو تجلی ہے سراپا چشم پینا کے لئے
تو خدا جو، خدا نما ہوں میں
پانی بھی موج بن کر اٹھ اٹھ کے دیکھتا ہو
مثل خضر جختہ پا ہوں میں
آہ یہ لذت کہاں موسیقی گفتار میں
صدیوں رہا ہے دشمن دور زماں ہمارا
اختلاطِ موج و ساحل سے گھبرا تا ہوں میں
- ۱۔ ایک جلوہ تھا کلیم طور سینا کے لئے
۲۔ علم تجھ سے تو معرفت مجھ سے
۳۔ ہو دل فریب ایسا کہسار کاظارہ
۴۔ کام دنیا میں رہبری ہے مرا
۵۔ گھر بنایا ہے سکوتِ دامن کہسار میں
۶۔ کچھ بات ہے کہ ہستی ٹھنڈیں ہماری
۷۔ لذت قربِ حقیقی پر مناجاتا ہوں میں

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P589

[Total No. of Pages : 3

[5415]Ext.-124

F.Y.B.Com. (For External)

PERSIAN GENERAL - I

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1: Define and illustrate any ten of the 20 following.

- (1) اسکارا (2) لف ولشت (3) سوال و جواب (4) مبالغہ
(5) حسن تعالیل (6) جنس ناضج (7) جنس زائد (8) تام (9) جنس تام
(10) جنس نزدیک (11) صنعت قلب

Q2: (A) Define any two of the following. 10

- (1) مشتوى (2) ربعی (3) نظم (4) اونیق

(B) Reproduce in your own words any two of 10 the following.

- (1) شاہزاد (2) طب مادر (3) لیلہ (4) شیراز

Q3: write any two of the following. 20

- (1) Explain the poetic art of Iraj Mirza.
- (2) Comment on the style of Ghalib.
- (3) Account the popularity of Ameer Khusraw.
- (4) write a note on poetic Art of Farveen Atesame.

P.T.O.

Q4: Explain any five Couplets of the following
in English, Urdu, Marathi or persian. 15

(۱) آئندی سکندر جام جم است بیگر

تار پر لغ عرضه دارد احوال ملک دارا
(۲) جہاں بیتی ایں ملے نیلو فری

بیانکم قفر اتمل سخن سست بنیاد است
که انہ لپیش را نیت زعو برتری

(۳) بیدار شود لا کم جہاں جائے خواب نیت
بیار بارہ که بنیاد عمر بردار است

(۴) اسپ تازی شدہ مجرد ح بزرگ براں صواب نیت
اکن دریں خرابہ لشتن صواب نیت

(۵) پیچ رحمی نہ برا در بیه برا در دارو
طوق زریں بھم در گردن خرمی بیشم

(۶) سینہ دبر خرابا تم که لطف دا کم است
سیع شفقت نہ پور رایہ دبری بیشم

ورنہ لطف شیخ وزارہ گاہ است و گاہ نیت

Q5: (A) Translate any three of the following 15
passages into English, Urdu or Marathi

(۱) یوسف چوں زلیخا راشناخت، حاجبیت زلیخا را خواست و گفت ایں چه
حال است؟ زلیخا پس از آنکہ او را سوگند داد که حاجتیش را بیرآورد
گفت اول جمال و جوانی می خواہم و چشمی که دیدار لق می بیزد.
یوسف لب بیه دعا گشود و جمال مردہ اش را زندہ کرد و به کافور
گیواشش رنگ شک تانار دار بیر نزگیں چشمها لش نوا بخشیده خمیدگی
از قامت چوں سروش رفت و جوانی چهارده ساله شد و زیباشش
بیش از بیش گشت۔ چوں یوسف جمالش را دید گفت۔ مراد دیگرت
چیست؟

(۲)

- (۱) روز سوم باز لشک نزد بیرام رفت و گفت. امروز شیر سیاه من باش
 بیرام پنهان نداشت و در خانه ماند. لشک به بازار رفت و مشک لانزد پسر
 مردی گره مان گذاشت و گوشت و نانی خردید و شادی سار یارگشت و
 در خطا هم که در دن غذا از بیرام بارگ خواست. بیرام گفت راستاند و کارش
 نیاد. باز غذا خوردند و بیه پادشاه حامی میگرفتند.
- (۲) آورده اند که سلطانین پدر سلطان محمود در امثل حال که ملازم سلطان
 سچور بود. از یک سرای بیش نداشت و اوقات او رفاقت بعیرت میگذشت
 هر روز به عزم شمار رجرا رفیق. اگر صدیق یدست آوردی بیار گذاشند.
- (۳) حکیم در آن کشت بود سک را گفت اگر فرمان دیجی من اورا بطریقه خاخوش
 شد گفت نایت لاف و کرم باشد. بفرسود تا غلام را بدریا ازدا خند. هنوز
 لذت عزمه خورد از آن پس مولیش گرفتند و پیش کشت آورند. و بودست
 در سیان کشت آورجند. جوں برآمد گوشه لشک و قرار یافت.
- (B) Translate the following unseen English passage into ¹⁰
 persian, Urdu or marathi:
- Education should aim at the development of the active tendencies of the child. Self expression is creative in nature and should be organised through various forms of Art music dramatics hand work Tagore held that through learning a handi craft one's mind is also strengthened children react to stimulation with their whole body and mind.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : _____

P590

[Total No. of Pages : 5

[5415]Ext.-125
F.Y.B.Com. (For External)
FRENCH
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Use of dictionary is not allowed.
- 3) All questions have to be answered in French unless indicated otherwise.

Q1 Complétez le dialogue suivant (UN AU CHOIX): [15]

- A. M. Dubosc va dans une agence de publicité pour faire la publicité de son agence de voyages. Il discute avec le webmestre.

M. Dubosc : Bonjour. Nous devons faire la de la publicité pour nos voyages. _____ ?

Le webmestre : Un e-mail commercial?

M. Dubosc : C'est une bonne idée. _____ .

Le webmestre : Je vois une page avec des photos des destinations en promotion .

M. Dubosc : _____ ?

Le webmestre : Oui, le nom du pays et le prix du voyage.

M. Dubosc : C'est super. _____ ?

Le webmestre : Oui, on peut mettre des rubriques spécifiques, comme "l'hôtel", "vol"...

M. Dubosc : Parfait! _____ ?

Le webmestre : En haut de la page.

OU

- B. Mme Vo Tran et Mme Pilat vont au restaurant, "Chez Pierre". Elles ont une réservation. Elles commandent le Menu Trio avec la salade 'César' comme entrée, steak tartare avec des frites comme plat principal et une tarte aux pommes comme dessert. Elles prennent le vin rouge et une bouteille d'eau.

Mme Vo Tran: Bonjour monsieur, nous avons une table réservée au nom de Rousseau.

Le serveur : Oui, mesdames, c'est par là.

(...)

Le serveur: Vous avez choisi?

Mme Vo Tran: Nous prendrons _____ .

Le serveur: Et comme plat principal?

Mme Pilat: _____ .

Le serveur: Et comme garniture?

Mme Vo Tran: _____ .

Le serveur: Et pour le dessert?

P.T.O.

Mme Vo Tran: _____
Le serveur: Et pour boire?
Mme Pilat: _____
Le serveur: C'est noté.

Q.2. Grammaire et vocabulaire

A. Mettez au pluriel [6]

1. Le client réserve le billet pour le voyage.
2. La secrétaire remercie l'employé.
3. J'aime bien le plateau-repas.

B. Donnez le féminin des mots soulignés: [2]

Le voyageur anglais parle bien le français.

C. Donnez le contraire du mot souligné: [2]

1. Ils va souvent à l'étranger.
2. Elles achètent le savon de Marseille.

D. Complétez avec de, du, de la, de l', des: [2]

1. Les voyageurs demandent le prix ____ billets
2. L'ingénieur consulte les dossiers ____ clients.

E. Complétez avec à, au, à la, à l', aux: [2]

1. Nous sommes ____ hôtel.
2. Paul parle ____ délégués.

F. Complétez avec des adjectifs démonstratifs: [3]

1. ____ entreprise se situe à Toulouse.
2. ____ appartement est au troisième étage.
3. La maison donne sur ____ rue.

G. Complétez avec des adjectifs possessifs: [3]

1. Sophie téléphone à ____ mère.
2. Mme Beauchais a deux filles. ____ filles sont ingénieurs.
3. Le directeur donne des instructions à ____ secrétaire.

H. Choisissez la forme correcte du verbe: [3]

1. Les clients demandent/demandes l'addition.
2. Tu vient/viens de l'Australie.
3. Il faites/ fait la cuisine.

I. Mettez les verbes entre parenthèses au temps donné: [3]

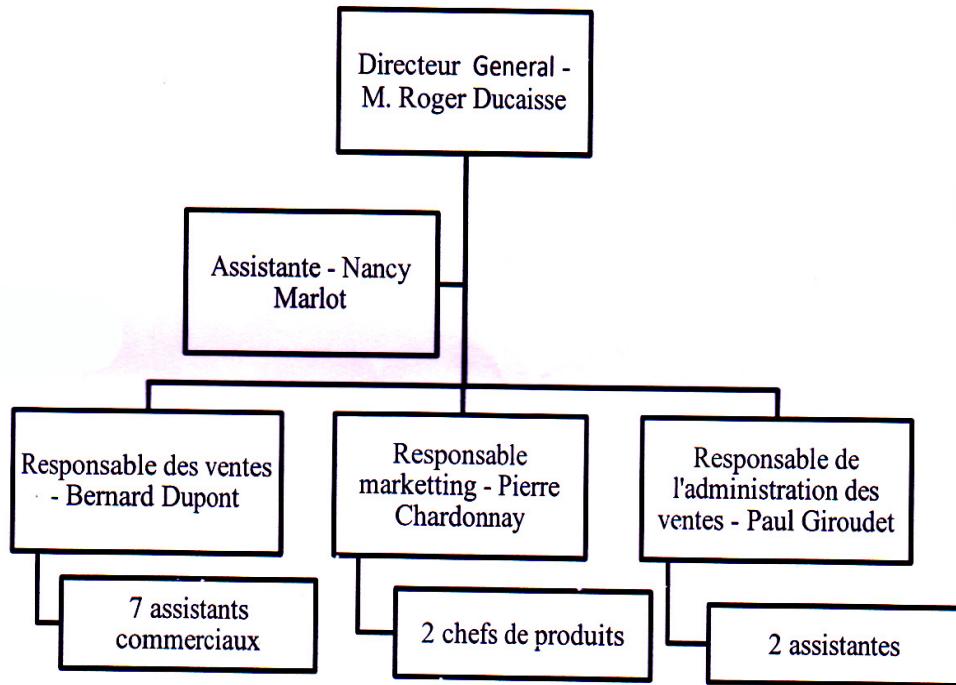
1. Les clients (partir – passé composé) le 16 décembre.
2. Le directeur général (diriger – présent) l'ensemble des activités de l'entreprise.
3. Le réceptionniste (faire – présent) les réservations.

J. Trouvez l'objet direct: [3]

1. L'hôtesse sert les repas.
  2. Le directeur finit son travail.
  3. Vous apportez la carte, s'il vous plaît?
- K. Complétez le texte suivant avec les mots donnés ci-dessous:
(pourboire, paye, couvert, mais) [2]
- En France, on ne _____ pas le pain et le _____. Le service est compris _____. On peut laisser un _____.
- L. Dites vrai ou faux: [3]
1. Le personnel peut prendre ses repas dans les bureaux.
  2. Un certificat médical est obligatoire en cas de maladie ou d'accident.
  3. Les grandes entreprises ont de 100 à 240 employés.
- M. Écrivez en mots: [3]
- 1.) 111
  - 2.) 98.
  - 3.) 21
- N. Quelle heure est-il?: [3]
1. 21h45
  2. 13h30
  3. 5h15
- Q.3. A. Répondez aux questions suivantes (3 au choix): [6]
1. Nommez deux types de restaurants en France.
  2. Quel est votre plat favori?
  3. Nommez une entreprise de votre pays.
  4. Nommez une entreprise française.
- B. Reliez les deux colonnes [4]
A.	B.
a. Un boulanger	1. existe depuis 50 ans
b. Une agence	2. vend des fleurs
c. Le savon de Marseille	3. une boulangère
d. Un fleuriste	4. De voyages
- Q.4. Écrivez en forme de paragraphe: [10]
- A. Décrivez le processus de fabrication des boîtes de conserves de haricots verts. Utilisez les mots suivants: laver, remplir, fermer, stériliser, refroidir, envoyer, des cartons, des distributeurs.
Pour cela utilisez les mots connecteurs – d'abord, puis, après, avec, dans...

OU

B. Voici l'organigramme de l'entreprise HÉLIX.

Q.5. A. Traduisez en anglais:

[10]

Usage des locaux et du matériel de l'entreprise

Sauf autorisation exceptionnelle les locaux et le matériel de l'entreprise sont exclusivement réservés aux activités professionnelles. Il est interdit d'emporter à l'extérieur de l'entreprise des objets et produits qui appartiennent à l'entreprise.

Les salariés doivent conserver en bon état le matériel qu'ils utilisent pour leur travail.

B. Traduisez en français (5 au choix):

[10]

1. It is prohibited to smoke in the enterprise.
2. She is very organized.
3. We have a range of 400 products.
4. They offered to do an exchange.
5. You have 5 weeks of paid leave.
6. First, I choose a salad.

Q.6 Compréhension de texte:

Quand vous êtes invité chez des Français, vous arrivez avec un léger retard de 10 à 15 minutes pour laisser le temps à votre hôte/hôtesse d'être prêt(e). On n'enlève pas ses chaussures. Quand vous arrivez, vous offrez un petit cadeau comme des fleurs ou une bouteille de vin. Au repas, l'homme le plus important est à la droite de l'hôtesse et la femme la plus importante est à la droite de l'hôte. Par politesse, on accepte de goûter les plats.

A. Dites vrai ou faux:

[3]

1. Vous choisissez votre place à table.

2. Vous refusez de manger un plat quand vous n'aimez pas.
3. Vous arrivez avec un léger retard.
- B. Trouvez le contraire de ‘à gauche’ dans le texte. [1]
- C. Donnez l’infinitif de ‘offrez’. [1]

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. : _____

P591

[Total No. of Pages : 3

[5415]Ext.-126
F.Y.B.Com.
(For External)
GERMAN (Basic)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Use of dictionary is not allowed.

Frage I. Übersetzen Sie!

[15]

(A) Übersetzen Sie ins Englische!

(10)

Die Cafeteria ist montags bis freitags geöffnet und bietet für 1,2 – 1,60 Euro Brötchen mit Käse oder Wurst, Salat und Suppe an. Am Kiosk kann man immer Joghurt, Obst, frische Brötchen, Milchgetränke und Tee kaufen. Alles kostet nur 60 Cent.

Das Geld brauchen die Eltern für die Lebensmittel. Manchmal können sie etwas sparen (*save*) und neue Sachen für die Küche kaufen. An dem Projekt nehmen 60 Mütter und Väter teil. Sie kaufen ein, kochen, verkaufen das Essen und machen auch alles sauber. Sie nehmen kein Geld für ihre Arbeit. Sie machen alles kostenlos. Deshalb ist das Essen auch so billig. Die Schüler und Schülerinnen der Schillerschule finden ihre Eltern super.

(B) Übersetzen Sie in Deutsche! (Nur 5)

(05)

1. He is 34 years old.
2. I learn German on weekends.
3. „How are you, Mr. Bachmann?“
4. We would like to order.
5. My friend Sandra is a journalist.
6. Have you done the homework?
7. Marit cleans her room.

Frage II.

[20]

(A) Beantworten Sie die folgenden Fragen! (Nur 5)

(10)

1. Nennen Sie vier Städte in Deutschland!
2. Was sind Ihre Eltern von Beruf?
3. Was machen Sie am Abend?
4. Wann sind Sie geboren?
5. Wann stehen Sie am Montag auf?
6. Woher kommen Sie und wo wohnen Sie?
7. Wie viel ist zwanzig plus fünfzehn minus drei?

(B) Schreiben Sie!

(05)

Schreiben Sie eine Grußkarte an Ihre Freundin zu ihrem Geburtstag.

(C) Schreiben Sie einen Dialog!

(05)

Sie möchten am Wochenende mit Ihrem Freund ins Theater gehen. Rufen Sie ihn an.

ODER

Sie wollen mit Ihrer Freundin zusammen schwimmen gehen. Finden Sie einen Termin.

Frage III. Grammatik

[35]

(A) Ergänzen Sie die richtigen Personalpronomen!

(05)

1. Die Studentin sucht die Bücher. Aber sie kann _____ nicht finden.
2. „Kinder, wollt _____ Schokolade essen?“
3. Der Fernseher ist sehr teuer. Ich kaufe _____ nicht.
4. Der Kühlschrank ist 10 Jahre alt aber _____ funktioniert gut.

P.T.O.

5. Katy und Max sind meine Freunde. _____ lernen Deutsch immer zusammen.

(B) Ergänzen Sie die richtigen Possessivpronomen!

(05)

1. Herr Nolte wohnt in Frankfurt und _____ Frau wohnt in Göttingen.
2. „Herr Müller, wie ist _____ Handynummer?“
3. Sie ist verheiratet. _____ Mann heißt Paul.
4. „Frau Schatz, ist das _____ Mann? Was ist er von Beruf?“
5. Das Radio funktioniert nicht. _____ Batterien sind leer.

(C) Ergänzen Sie die richtigen bestimmten/unbestimmten Artikel!

(05)

1. Meine Küchenuhr ist weg. Ich suche _____ Küchenuhr.
2. Bernd hat ein Radio. _____ Radio ist teuer.
3. Peter sucht _____ Zimmer.
4. _____ Schreibtisch findet Bernd nicht wichtig.
5. Karin Stern ist Fotografin von Beruf. Ihr Bad ist _____ Fotolabor.

(D) Schreiben Sie das richtige Modalverb!

(05)

1. Entschuldigung, _____ ich hier schwimmen?
2. Mein Vater sagt, ich _____ täglich Yoga machen.
3. _____ du Japanisch? –Ein bisschen schon.
4. _____ du fit bleiben?
5. Wir _____ hier bis November einen Kindergarten bauen.

(E) Formulieren Sie die Sätze ins Imperativ um!

(05)

1. Du rufst mich um 9 Uhr an.
2. Peter und Klaus, kommt ihr am Montag zurück?
3. Sie fahren in die Stadt.
4. Kinder, macht ihr das Licht aus?
5. Herr Meier, gehen Sie jetzt nach Hause?

(F) Bilden Sie das Perfekt!

(05)

1. Zu Hause hört Martha Musik.
2. Am Abend trifft Peter seine Freunde.
3. Danach gehen wir ins Cafe.
4. Marit und Martha kaufen einen Kuchen.
5. Wann kommst du nach Hause zurück?

(G) Bilden Sie Fragen!

(05)

1. Tina gibt ihrer Mutter ein Parfüm.
2. Herr Baurer fährt nach Hamburg.
3. Maria braucht Hilfe, denn sie ist krank.
4. Ich habe zwei Stunden Zeit.
5. Ich lege das Buch auf den Tisch.

Frage IV. Wortschatz

[20]

(A) Was passt nicht?

(05)

1. Schiff – Hafen – Bahnhof – Flughafen
2. Hotel – Pension – Museum – Gasthaus
3. Tasse – Gabel – Glas – Teller
4. schnell,bitter,süß,sauer
5. Indien,Kopenhagen,Dänemark,Italien

(B) Schreiben Sie das richtige Wort!

(05)

1. Deutschland, die Schweiz, Frankreich sind _____.

2. Ich möchte Fleisch kaufen. Ich gehe in die _____.
3. Der Rhein ist der größte _____ in Deutschland.
4. Im _____ kann man Lebensmittel kaufen.
5. Das Haus ist in Stuttgart. Die _____ ist Müchner Straße, 55.

(C) Welche Wörter passen zu dem Thema? Schreiben Sie mindestens 5 Wörter pro Thema! (10)

1. Reisen
2. Essen
3. Feste
4. Bahnhof

Frage V. Lesen Sie den Text und beantworten Sie die folgenden Fragen! [10]

Mein Name ist Mehmet Güler. Ich bin jetzt 50 und Nurtin-meine Frau ist 44 Jahre alt. Ich bin aus der Türkei. Ich habe früher in Sorgen gelebt. Wir waren fünf Kinder. Vier Brüder und eine Schwester. Mein Vater war Bauer. Meine Frau kommt auch aus Sorgen. Wir haben dort 1972 geheiratet. Wir haben eine Tochter Melahat und einen Sohn - Esat. Melahat ist 24 und Essat 22. Von 1973 bis 1980 haben wir in Izmir gewohnt. Seit 1981 leben wir in Deutschland. Ich bin Mechaniker und habe drei Jahre in Kassel bei VW gearbeitet. Meine Frau war zu Hause und hat den Haushalt gemacht. Dann war ich ein Jahr arbeitslos und meine Frau hat als Verkäuferin gearbeitet. Seit 1985 arbeite ich in Stuttgart. Jetzt wohnen wir in einer kleinen Wohnung in der Gostenstrasse 12. Ich arbeite bei Bosch. Esat arbeite auch bei uns in der Firma. Er ist Mechaniker. Melahat und Esat haben gut Deutsch gelernt. Melahat lebt in Kassel. Sie hat das Abitur gemacht. Dann hat sie Kunst studiert.

(A) Beantworten Sie die folgenden Fragen! (03)

1. Was haben Mehmet und seine Frau in Kassel gemacht?
2. Wo wohnen Herr und Frau Güler in Stuttgart? Warum?
3. Wo lebt seine Tochter?

(B) Richtig oder Falsch? (04)

1. Mehmet hat fünf Kinder.
2. Melahat hat im Gymnasium gelernt.
3. Er ist verheiratet.

(C) Suchen Sie! (03)

1. Zwei Berufe
  2. Zwei Firmen
  3. Melahat und Esat haben gut Deutsch gelernt.
- (Subjekt und Akkusativergänzung)

[5415]Ext-127
F.Y. B.Com. (For External)
SANSKRIT

अमरभारती
(2013 पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
  - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

Q1) Translate into English or Marathi any two from Section 'A' and any two from Section 'B'. [20]

पुढील परिच्छेदांपैकी 'अ' विभागातील कोणत्याही दोहोंचे व 'ब' विभागातील कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजीत किंवा मराठीत भाषांतर करा.

Section - 'A'/विभाग – 'अ'

- i) राजा – भवतु ! तामेव द्रक्ष्यामि । सा खलु विदितभक्तिं मां महर्षेः कथयिष्यति ।
 वैखानस : – साध्यामस्तावत् । (इति सशिष्योनिष्कान्तः ।)
 राजा – सूत चोदयाश्वान् । पुण्याश्रमदर्शनेन तावदात्मानं पुनीमहे ।
 सूत : – यदाज्ञापयत्यायुष्मान् (इति भूयो रथवेगं निरूपयति ।)
 राजा – (समन्तादवलोक्य) सूत, अकथितोऽपि ज्ञायत एव यथायमभोगस्तपोवनस्येति ।
- ii) पुनरपि राजा यावत् सिंहासने समुपविशति, तावदन्यया पुत्तलिकयोक्तं “भो राजन् । यस्य विक्रमस्येव औदार्यादयो गुणा विद्यन्ते, स एकत्र सिंहासने उपवेष्टुं क्षमः” । भोजेनोक्तं “पुत्तलिक । कथय तस्य विक्रमस्यौदार्यगुणवृत्तान्तम् । सा अब्रवीत्, “श्रूयतां राजन् । एकदा विक्रमाकों राजकुमारैरूपास्यमानाः सभायाम् उपविष्टोऽस्ति तदा कश्चित् स्तुतिपाठकः समागत्य राजानं स्तौति ।
- iii) संविधानस्य पालनं तथा तस्य
 आदर्शान् प्रति, संस्थाः प्रति, राष्ट्रध्वजं प्रति, राष्ट्रगानं प्रति च आदरः,
 स्वतन्त्रतायाः कृते अस्माकं राष्ट्रीयान्दोलनं यैः उच्चैः आदशैः प्रेरितम् आसीत् तान् हृदिकृत्य तेषां
 पालनम्
 भारतस्य प्रभूतायाः अखण्डतायाश्च रक्षणम् अक्षुण्णतया धारणं च
 देशस्य संरक्षणं, आहूते सति राष्ट्रसेवाविधानम् ।

Section - 'B' / विभाग - 'ब'

- i) का ते कान्ता कस्ते पुत्रः संसारेऽयमतीव विचित्रः ।
 कस्य त्वं कः कुत आयातसात्वं चिन्तय यदिदं भ्रातः ॥
 मा कुरु धनजनयौवनगर्वं हरति निमेषात्कालं सर्वम् ।
 मायामयमिदं खिलं हित्वा बहमपदं त्वं प्रविश विदित्वा ॥
- ii) शङ्करं पतितं दृष्टवा पार्वती हर्सनिर्भरा ।
 रुरुदुः पन्नगाः सर्वे हा हा शङ्कर शङ्कर ॥
 यस्य षष्ठी चतुर्थी च विहस्य च विहाय च ।
 अहं कथं द्वितीया स्याद् द्वितीया स्यामहं कथम् ॥
- iii) या पाणिग्रहलालिता सुसरला तन्वी सुवंशोदभवा
 गौरी स्पर्शसुखावहा गुणवती नित्यं मनोहारिणी ।
 सा केनापि हृता तथा विरहितो गन्तुं न शक्तोऽस्म्यहम्
 रे भिक्षो तव कामिनी न हि न हि प्राणप्रिया यष्टिका ॥

Q2) Explain with Reference to context any two from Section 'A' and any two from Section 'B'. [20]

'अ' विभागातील कोणत्याही दोहोंचे व 'ब' विभागातील कोणत्याही दोहोंचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा.

Section - 'A' / विभाग - 'अ'

- i) मिथ्यावादे स्तेयदण्डः
 ii) नष्टशङ्क हरिणशिशवो मन्दमन्दं चरन्ति ।
 iii) धर्मोऽयं ग्रहमेधिनां निगदितः स्मातैर्लघुः स्वर्गदः ॥

Section - 'B' विभाग – ‘ब’

- i) भूपण्डितसभ्यानां काडहं कान्तेति प्रोच्यताम् ।
- ii) प्राणत्वयेनापि विमोचयैनां कर्तव्यमेतत् तव जन्मसिद्धम् ।
- iii) सत्यंकारकृतं द्रव्यं द्विगुणं प्रतिपादयेत् ।

Q3) i) Write the summary of the lesson ‘गणेशोत्सवः’ [20]
‘गणेशोत्सवः’ या पाठाचा सारांश लिहा.

OR / किंवा

- ii) Write the summary of the lesson ‘पुण्याश्रमदर्शनेन आत्मानं पुनीमहे’
‘पुण्याश्रमदर्शनेन आत्मानं पुनीमहे या पाठाचा सारांश लिहा.

Q4) Write the summary of the lesson ‘क्व ते धर्मस्तदा गतः’ [20]
‘क्व ते धर्मस्तदा गतः’ पाठाचा सारांश लिहा.

OR / किंवा

Explain the types ‘अपहनुति’ and ‘अन्तरालाप’ with examples.
‘अपहनुति’ व ‘अन्तरालाप’ हे प्रकार सोदाहरण स्पष्ट करा.

Q5) Write short notes. (any two) [20]

टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- i) कालिदासः:
- ii) राजा विक्रमः:
- iii) शिवराज्योदयम्
- iv) समस्यापूर्तिः:

[5415]Ext.-128

F.Y.B.Com.

(For External)

ARABIC (General - I)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q. I. Translate into English or Urdu or Marathi any two of the following passages: (20)

(الف) → كان أسد نائمًا، فادى قارشى
على رأسه فحبّ من الكروم غصان - وقبض
على الفأر ليقتلها - فبكى الفأر وتضرع -
حتى هاق لدّه قلب الأسد وخلع عنده - وذاخر
لقد وقع الأسد في شراك لصمه له الصيادون
فصرخ ورن أسر حتى سمح له ذلك الفأر -
فأسرع لمساعدته وقال له لا تخضه
فأنما خلصلك، وسرع يفرض الجبل بمساندته
الآذنة حتى قطع له وخرج الأسد سالمًا وشكراً
شكراً كثيراً، ثم قال له: ما كنت أحسّبـ

(ب) → اشتري لي أبيض ساعة من يومين -
فأخذ تهما في يديه وضفتها على أذنيه وسمحت
صوتها وهي تدق «طق طق» ثم ضفتها في جيبي

← خوفاً عليها - وقد فتحها الله أاماً هي من كل جهتي لا رأاماً - وما كنت رأيتها داخلها من قبل - وهي موضعه في ظرف من الفضة أبيض وعلى وجهها انطاء من الترجمات - يظهر تحته المينا - تقسمها إلى اثنين عشرة ساعة وستين دقيقة وفدي عقر باب يد ورائين، وأحبل كبير للدقائق، والثانية صغير للساعات، وفي جنبها سهار -

(ج) «في السماء سباق لثيرو، وقد نزاد شيئاً فشيئاً - حتى صار، الآن أسود جداً وحبال اسمح هنا صوت الرعد، ولا بد أن يأتى بعدة الملايين حالاً - النهر البرق يلمع في السماء ويمور الأرض - هنا قطرة مطر على يدي - تعال لفظ في هذه الباب، لنرى المطر ينزل على الأرض وحمن على البذر - يحرى الناس إلى هنا وإلى هناك، وقد نشر والظل، خوفاً من الليل، والماء ينسن له من الماء أربعين - المطر اقطع الآن - فهيا بنا إلى البيوت -»

Q.2. Translate and Explain any five of the following couplets : (20)

- ① اَنَّ الْفَرَاسَ الشَّانِعَةَا
— فِيهِ تَنَاهُمُ دَالِيَةَا
- ② لَنْمُ يَا حَبِيبِي سَالِكَةَا
— نَمُ آهَنَّا لَنْمُ آهَنَّا
- ③ سَاعَ الْتَّهَارُ وَاحْتَجَبَ
— مَحَدَ الْعَنَادُ وَالْتَّعَبُ
- ④ وَاللَّيْلُ بِالْأَمْنِ اقْتَرَبَ
— لَنْمُ آهَنَّا لَنْمُ آهَنَّا
- ⑤ بَاتَتْ عَصَافِيرُ الْغَرَدُ
— فِي حُفَّلِ مَوْلَانَا الصَّمَدُ
- ⑥ مَنْ لَيْسَ يَخْفُلُ عَنِ الْأَهْلِ
— لَنْمُ فِي حِمَاهُ آهَنَّا
- ⑦ لَنْمُ آهَنَّا حَتَّى الْسَّهَدَ
— مِنْ كُلِّ ضَيْعَمْ أَوْ كُلِّ
- ⑧ لَنْمُ فِي حِمَاهِ بَارِبُنِي الْبَشَرُ
— لَنْمُ فِي حِمَاهُ آهَنَّا

Q.3. Translate into English any five of the following Sentences: (15)

- (A) ① التَّهِمْتُ ذَاهِبَةً إِلَى الْمَدْرَسَةِ -
② الْبَنْتُ جَاءَتْ عَلَى الْكُرْسِيِّ -
③ سَلَيْهُمَا حَجَّ مَعَ فَاطِمَةَ فِي السُّوقِ -
④ تَلَقَّى الْمَافِلَةُ ذَاهِبَةً إِلَى الْجَامِعَةِ -
⑤ الْوَلَدُ الصَّغِيرُ شَقِيقٌ وَلَكِنْ ذَكِيرٌ -
⑥ هَذِهِ الْمَدْرَسَةُ جَيِّدةٌ -
⑦ مَكْتَبَةٌ لَعِيدٌ مِنْ بَيْتِ تِبْرِيزِ

(B) Translate into Arabic any five of the following Sentences: (15)

- ① She is busy. ② Is your School closed.
③ My father is working in his house.
④ The colour of his car is beautiful.
⑤ The head of the Department is sitting.
⑥ He is going to the house of his friend.
⑦ The garden of the University is big.
⑧ In the fridge there is an apple.

Q. 4. Explain with Examples any two of
(A) the following topics: (15)

- حروف المياء - ٢ (1)
- أسماء الاشارة - ٥ (4)

Q. 5. Summarise any one of the following:

- (A) - آخرية - ٢ (05) (1)

(B) Write in Arabic any one of the
following term: (05)

- عشرة الفاظ للبنان (1)
- الشهور الهجرية (2)

(C) Write a letter in Arabic to the
Company Manager: (05)

الكتاب المسالك في العربية
إلى مدير الشركة

◇◇◇◇